

Sisukord

Justiitsministeerium.....	2
Kaitseministeerium.....	7
Kliimaministeerium.....	13
Siseministeerium.....	17
Eesti Pank.....	21
Eesti Vee-ettevõtete Liit.....	25
Eesti Arstide Liit.....	33
Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühing.....	34
Eesti Gaasiliit.....	39
Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit.....	44
Eesti Toiduainetööstuse Liit.....	54
Eesti Pangaliit.....	57
Eesti Ravimihulgimüüjate Liit.....	60
Eesti Kaubandus-Tööstuskoda.....	64
Eesti Proviisorapteekide Liit.....	66
Eesti Linnade ja Valdade Liit.....	69

Justiitsministeerium

Nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mitte arvestatud	Kommentaariid
1.	<ul style="list-style-type: none"> Taustakontrolli eesmärk Taustakontrolli eesmärk peab olema seaduse tasemel sätestatud. Hetkel ei ole eelnõus reguleeritud, et HOS-s ettenähtud taustakontrolli teostatakse ETOdes töötavate isikute usaldusväarsuse tagamise eesmärgil.	Arvestatud	Eelnõus on taustakontrolli sätteid muudetud ja sõnastatud taustakontrolli eesmärk.
2.	<ul style="list-style-type: none"> Kontrolli teostaja Direktiivi artikkel 14 lg 1 sätestab, et ETO esitab taotluse taustakontrolli tegemiseks. Kõnealune eelnõu kohustab ETO-t ise kontrolli tegema ja annab ETOle ka seetõttu õiguse isikuandmete töötlemiseks suures mahus. Nõustume, et teatud juhul võib päringu nt karistusregistrisse lugeda taotluse esitamiseks, aga saadav vastus peab sellisel juhul olema jah/ei kujul. Lahendus ei saa olla selles, et ETO-le väljastatakse kaalumiseks nt isiku karistuste andmeid. <i>Kaalutlust võimaldavad keeldumisalused</i> (SiM ettepanek) saavad seetõttu kõne alla tulla vaid juhul, kui taustakontrolli teostab ametiasutus, mitte ETO ise. Direktiiv sätestab (art 14 lg 2), et ETO esitatud taotlusi hinnatakse, ehk olukorras, kus vastus ei ole jah/ei kujul, peab pädev asutus ise sisulisi asjaolusid hindama, mitte ei väljastata andmed ETO-le, kes hinnangu annab. Seda lähenemist toetab ka direktiivi põhjenduspunkt 32 (<i>Seepärast peaksid liikmesriigid täpsustama tingimused, mille alusel on elutähtsa teenuse osutajatel lubatud nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ja liikmesriigi riskianalüüsi arvesse võttes esitada taotlusi oma töötajate teatavatesse kategooriatesse kuuluvate isikute taustakontrolliks. Tuleks tagada, et asjaomased asutused hindavad selliseid taotlusi mõistliku aja jooksul ning töötlevad neid kooskõlas liikmesriigi õigus- ja menethusnormidega ning asjakohaste ja kohaldatavate liidu</i>	Selgitus	Eelnõus on taustakontrolli sätteid muudetud, kuid taustakontrolli tegija on elutähtsa teenuse osutaja, kes koostab riskianalüüsi ning on kohustatud kindlaks määrama täpsed ülesanded, mida täitvate isikute suhtes on teovõime ja karistatuse andmete kontrollimine vajalik. Eelnõu on parema selguse huvides täpsustatud selliselt, et ETOd kohustuvad taustakontrolli eesmärgi vaates analüüsima, millised ülesanded on konkreetselt sellised, mille täitmise puhul on vajalik teovõime ja karistatuse andmete töötlemine. Eelnõu on täiendatud ka SIM ettepanekuga, jättes ETOdele õiguse võtta arvesse ja kaaluda isiku usaldusväarsust temale konkreetse ülesande usaldamisel ETO juures. Sellise õiguse andmine ETOdele on vajalik põhjusel, ETOd lähtuvad teenuse toimepidevuse tagamisel riskide maandamiseks ette nähtud seaduslikest võimalustest, kuid samamoodi on nad kohustatud maandama riske enda teenuse vaates. Sellest tingituna ei ole muudetud eelnõuga loetletud konkreetseid KarS kuriteokoosseise, vaid jäetakse võimalus arvestada mistahes kuritegusid, mis on konkreetse teenuse, täpsemalt teenuse osutaja kindlaks määratud konkreetse ülesande täitmise vaates olulised. Näiteks karistusregistri andmed, et isikut on

	<p>õigusaktidega, sealhulgas isikuandmete kaitset käsitlevate õigusaktidega.).</p>		<p>karistatud IT-alase kuriteo eest, on rohkem määravamad nende ülesannete isikule usaldamisel, kus isik saab IT-süsteemidele ligipääsu, kuid pole määravad nt torustiku hooldamisel. Eelnõu on selles osas ka täpsustatud ning senisest selgemalt rõhutatud ETO olulist kohustust riskide hindamisel kindlaks määrata konkreetsed ülesanded (NB! mitte isikud), kus taustakontroll on just ETO kui toimepidevuse eest vastutava isiku hinnangul eesmärgipärane.</p> <p>KOM õigusteenistus on andnud selgitusi direktiivi taustakontrolli sätete tõlgendamise kohta ja on jaatanud, et taotlusena võib käsitada ka ETO enda päringut riiklikusse registrisse. Võib väita või arutelda, et direktiivi koostamisel ei mõeldud siin eelnõus pakutud lahendustele, mis samamoodi täidaks minimaalsed direktiivis ettenähtud nõuded/eesmärgid.</p>
<p>3.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrollitavate andmete koosseis. Direktiiv annab õiguse kontrollida isikusamasust. Eelnõus on töödeldavate andmete koosseis aga oluliselt laiem, nt isiku elukoht ja kontaktandmed. Seega peab ka seda põhjendama, miks need on vajalikud eesmärgi täitmiseks. <p>Direktiiv räägib karistatud isikutest, mitte kahtlustatavast ja süüdistatavast. Viimaste puhul ei ole eesmärki kajastatud ja hetkel puudub asjakohane selgitus ning mõjuhinnang.</p> <p>Kahtlustatav /süüdistatav tingimuse osas ei arvestata eelnõus praegu süütuse presumptsiooni.</p> <p>Karistus/kahtlustus/süüdistus – eelnõus on hetkel kõik sama kaaluga ja tagajärgedega (isiku kohtlemine on sama ja</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Nõustume. Eelnõu on (JUM andmekogude töörühma sisese mitteametliku kokkuleppe eeskujul) muudetud nii, et saada ja töödelda võib „isikusamasuse tuvastamiseks vajalikke isiku üldandmeid“. Sulgudesse konkreetsete andmete loetelu me ei soovi tekitada, kuid juhul kui JUM leiab, et see on vajalik, siis lisame (hetkel jätkaks SK-sse). Nõustume, et andmetöötlus kaugeneb eesmärgist juhul, kui küsitakse andmeid, mida ei ole isikusamasuse tuvastamiseks tegelikult vaja.</p> <p>Kahtlustatava/süüdistatava andmete töötlemine on eelnõust välja jäetud. Oleme valmis selle üle uuesti</p>

	<p>ka tagajärjed on samad: ei võeta tööle või vabastatakse töölt). Seega on tegemist direktiivi laiendusega, mistõttu tuleb lisada ka proportsionaalsuse analüüs (sh mõjude hinnang). Eelnõust ei nähtu ka seda, et oleks vaja prokuratuuri otsust/teavitust/luba menetlusandmete väljastamisel. Kui kontrollitavate ring jääb selliselt, siis tuleb lüüa eelnõu kaheks, st et karistatavus on teatud tingimustel päringupõhine (kas kehtiv või ka arhiiv?) ning teine on siis kahtlustatava/süüdistatava puhul, mille avaldamise üle otsustab vaid prokuratuur ja mis asub nende infosüsteemis - siis peaks olema prokuratuuril kohustus kedagi teavitada (selleks peab olema ka prokuratuuril ilmselt juurdepääs omakorda teatud registritele, et näha, kus isik töötab (TÖR-ist piisab?).</p>		<p>arutama, kaasates ka JUMi pärast ametlikku kooskõlastusringi, kui kooskõlastamisel esitatakse sellekohane muudatusettepanek. Lühidalt on praegu seisukoht järgmine: on väga vähe tõenäoline, et just sellises KarS kuriteos kahtlustatava või süüdistatav staatuses isik realselt töötab ETOs, ei ole vahi all või puuduvad muud seaduslikud võimalused KrMSi alusel „omistatud“ staatuses tuleneva riski maandamiseks konkreetse ETO toimepidevuse tagamisel.</p> <p>Eelnõu on täpsustatud selliselt, et töödelda võib karistusregistrisse kantud andmeid, mida ei ole registrist kustutatud (arhiivandmeid ei töödelda).</p> <p>Eelnõu on täpsustatud, ETO poolt isiku karistatuse andmete töötlemise sisuks on registripäringu kaudu fakti ehk ei/jah vastuse töötlemine.</p>
<p>4.</p>	<p>Arhiivis olevate andmete (st kustunud karistused) puhul ei ole eelnõus regulatsioon piisav. Arhiivandmetele ligipääs peab olema reguleeritud ka karistusregistri seaduses ja selgelt ka HOS eelnõus. Peab olema arusaadav täpselt millised karistused, st viidatud ka kustunud karistustele. SK peab olema põhjendatud, miks ka need on kaasatud, analüüsitud seda mõju.</p>	<p>Selgitus</p>	<p>Eelnõu on täpsustatud selliselt, et töödelda võib karistusregistrisse kantud andmeid, mida ei ole registrist kustutatud (arhiivandmeid ei töödelda).</p>
<p>5.</p>	<p>Täiendavad olulised küsimused tekivad teistes liikmesriikides ja kolmandates riikides mõistetud karistuste puhul. EL puhul on veel isegi meil nn pool lahendust olemas, meil on ECRIS ja saame andmed reeglina karistusregistrisse [koosseisude küsimus vastavuse hindamise teema jääb], aga kui on tegu kolmandatest riikides võimalike karistustega, siis kust saab ETO need andmed? Kuidas</p>	<p>Selgitus</p>	<p>Lähtume karistusregistri seaduse § 30 lg 1 punktist 9 - Registrite ja Infosüsteemide Keskusel on õigus esitada päring teise liikmesriigi keskasutusele karistusregistris sisalduvate andmete kohta, kui andmeid soovib töödelda isiku tööle või teenistusse võtmisel isiku seadusega sätestatud nõuetele vastavuse kontrollimiseks. Koosseisude vastavuse</p>

	<p>kontrollib ja tagab, et see info on õige? Ja veelgi olulisem, kes hindab ja tõlgendab välisriigi karistuse vastavust kui vastus on positiivne st koosseisude vastavust? Samuti ka nt väga vanad st kriminaalkoodeksi aegsed otsused – kes vastavuskontrolli hindab? ETO-del käib see ilmselgelt üle jõu. Rääkimata kahtlustused/süüdistused teistes LR-des ja kolmandates riikides. Sellise info saamine ja vahetamine ETO-de poolt ei ole mõeldav.</p> <p>Kokkuvõttes tuleb seda teemat põhjalikult läbi mõelda ja koos prokuratuuriga arutada, kuidas see oleks praktiliselt üldse tehtav.</p>		<p>hindamine jääb ikkagi ETO vastutusele ja põhjendada, eelduslikult on need aga sellised süüteod, mis on sätestatud eelnõus laiemalt eraldi lõikes. Kahtlustused/süüdistused on välistatud. Lisaks on eelnõu täiendatud sättega, kus ETO-le antakse õigus nõuda välismaalasest töötajalt vajaduse korral ka vastava dokumendi või andmete esitamist tema karistatuse andmete saamiseks isiku päritoluriigis. Sarnane tõendamiskohustus on välismaalastele sätestatud praegu nt Eesti kodakondsuse taotlemise menetluses. Võib väita, et need küsimused ei ole ka direktiivis lõpuni läbi mõeldud ehk see ei ole pelgalt Eesti mure direktiivi ülevõtmisel ja direktiivi eesmärgi tagamisel.</p>
6.	<p>• Isikuandmete säilitamise ja hävitamise sätted üle vaadata ja täiendada. Eelnõus on antud ETO-dele õigus töödelda suures mahus tundlike andmeid taustakontrolli läbiviimiseks ning nad on kohustatud säilitama neid 5 aastat. Sellest tulenevalt töötleks ETO-d väga tundlikke andmeid ka pärast seda, kui taustakontroll on läbi viidud ja tulemus teada (nt kandideerijad, kes ei osutu valituks). Arusaadavalt on andmed olulised hilisemate töövaidluste korral, andmete säilitamise sättes ei ole õigussuhtega seotud vaidlusi puudutavat säilitamise erisust sees. Seletuskirjas on sellele aga viidatud.</p>	Selgitus	<p>Ei nõustu, et tegemist on tundlike andmetega, või palume seda täpsemalt selgitada. Ka praegu töötlevad tööandjad karistusregistrisse kantud kehtivate karistuste andmeid ja omavad õigust saada ka arhiveeritud andmeid.</p> <p>Säilitamise sätted muudame selliselt, et need vastavad eelnõus sätestatud eesmärkidele. Näeme ka võimalust, et andmeid ei peagi säilitama, kuna ETO saab teha kontrolli päringuga registrisse piltlikult igal ajal, kui see on põhjendatud. Säilitamise vajadus tuleb kõne alla aga ETKA tehtava järelevalve raames ehk kui ETKA kontrollib, kas vastavat nõuet (ehk taustakontrolli) on ETO rakendanud.</p>
7.	<p>Rakendussätte vajadusest. Eelnõus on kirjas, et ETO on kohustatud kontrollima nõ keeldumise asjaolusid enne kui isik asub täitma ülesannet ja ülesande täitmise ajal iga kahe aasta tagant. Siinkohal tuleb</p>	Selgitus	<p>Taustakontroll on seotud ETO kohustustega riskianalüüsi koostamisel ehk võtta skoopi konkreetseid ülesanded, mida täitvate isikute suhtes on vajalik taustakontrolli teha. Seega rakendub</p>

	<p>hinnata, kas seadusemuudatus vajab ETO-dele ka eraldi rakendussätet kontrollikohustuse jõustumise ajal ETOdes töötavate isikutele. Seadusandja peaks selgelt määrama, mis tähtjaks peavad ETO-d kontrollid läbi viima.</p> <p>Seletuskirjas on viidatud ühe võimalusena äriregistri lisamoodulile (lk 19). Siin on oluline arvestada, et kui midagi tehakse mingi andmekogu kaudu, siis eeldab see ka vastavalt seaduse muutmist, mida eelnõust hetkel aga ei nähtu.</p>		<p>taustakontrolli mehhanism selle rakendussätte alusel, mis kohustab kindlaks kuupäevaks koostama eelnõu kohase toimepidevuse riskianalüüsi, ning eraldi rakendussätet taustakontrolli tegemiseks eelnõuga ei tehta.</p>
<p>8.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kontrollitavate isikute ring (ülesannete loetelu laiendamine) <p>Esmalt, et ehitusseadustiku § 3 kohaselt on rajatis ka ehitus (vt lg 2, <i>rajatis on ehitus, mis ei ole hoone</i>). Seega ei ole sellist täiendust vaja.</p> <p>Loetelu täiendamine ülesandega, <i>mis on seotud elutähtsa teenuse riskihalduse, toimepidevuse, planeerimise või investeringutega</i>, muudab kontrollitavate isikute ringi taas laiaks. Näiteks <i>toimepidevusega</i> peaksid olema seotud ju ka kõik eelnevalt eelnõus loetletud ülesande täitjad? Ühesõnaga vajab täiendavat hindamist, keda see täiendus täpsemalt hõlmaks ja alles seejärel saab hinnata tingimuse proportsionaalsust.</p> <p>Täiendava märkusena veel, et ETO poolt kontrollitavate isikute ring võib kujuneda praktikas veelgi laiemaks – ETOI kohustus teostada kontroll sõltumata sellest, kas isik täidab ülesandeid TL, lepingu või muul alusel. Kas eelnõu järgi on kohustus lepinguliste partnerite töötajate (aga ka allhankijate), kes nt pääsevad territooriumile, tausta ka kontrollida ja kes seda teeb (ETO)? Kuidas see protsess käib (nt IT haldus, arendus, koristus jms)? Kas peab esitama isiku</p>	<p>Selgitus</p>	<p>Sõnastust on täpsustatud. Isikute ringi, täpsemalt taustakontrolli skoobis olevad olulised ülesanded määrab ETO. Kui seda ülesannet tagab lepingupartner, siis tuleb lepingupartneril anda (ja ETO-l on õigus saada) isikusamasuse kontrollimise andmed ja nende alusel teeb vastavad päringud teovõime ja karistatuse kohta ETO. Süsteem on analoogne avaliku sektori asutustega ehk ka riigiasutused kontrollivad praegu erinevate regulatsioonide alusel ise neid isikuid (ka vastutavad kontrolli läbiviimise eest), kus seaduses sätestatud alusel peab kontrollima teenuse pakkuja töötaja andmeid sõltuvalt sellest, millist ülesannet konkreetse ettevõtte töötajale on vaja riigiasutuse juures usaldada. Ning on ka loogiline, et seda riskihindamist ja ülesannete kindlaksmääramist ei saa anda ETOst välja (st seadusega kohustada ETO lepingupartnerit ise taustakontrolle tegema enda töötaja suhtes).</p>

	andmed ETO-le, et ETO saaks kontrolli teostada?		
	<ul style="list-style-type: none"> kodakondsusega seonduv piirang <p>Teema, mis vajab eraldi põhjalikku analüüsi nii praktilise poole pealt kui ka õiguslikku (põhiseaduspärasus) analüüsi. Tõsi, PS § 29 lg 1 võimaldab seadusega töösuhetes kodakondsust puudutavaid piiranguid seada (<i>Eesti kodanikul on õigus vabalt valida tegevusala, elukutset ja töökohta. Seadus võib sätestada selle õiguse kasutamise tingimused ja korra. Kui seadus ei sätesta teisiti, siis on see õigus võrdselt Eesti kodanikuga ka Eestis viibival välisriigi kodanikul ja kodakondsuseta isikul.</i>). Samas tuleb sellise tingimuse proportsionaalsuse hindamisel arvestada laiemat konteksti. Oluline vastuargument on, et riik ise ei ole nt ametiasutustes töölepingu alusel töötajatele sellist piirangut seadnud. Ilmselt teatud sektorite puhul tekib siin täiendavalt ka konkurentsi küsimus (miks just ETO-d ei tohi värvata kolmandatest riikidest spetsialiste jne). Lisaks tuleb vaadata, kas ja mis lepinguid on Eesti sõlminud kolmandate riikidega töötajate liikumise teemal. Seega peaks sel teemal ka VÄMi ja SOMi kindlasti kaasama.</p> <p>Kokkuvõttes, et SiM ettepanekud väärivad kindlasti kaalumist, kuid nende arvestamisele/mittearvestamisele peab eelnema eelnõu koostajate põhjalikum analüüs, sh vajab hindamist põhimõtteline küsimus, kes ETO-des töötavate isikute taustakontrolli läbi viib.</p>	Selgitus	Ei arvestata. Täpsemad selgitused SIM märkuste juures.
Kaitseministeerium			
1.	Eelnõu mõjude analüüs ei käsitle vahetut mõju riigikaitsele mistõttu mõjude analüüs ei täida oma eesmärki. Eeskätt	Selgitus	Nii nagu kehtivas RiKSis nii on ka tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõus ette nähtud ETOdele

	puudutab see muudatustega täiendavate riigikaitseliste töö- ja ametikohtade tekkimist (ETO-dest ettevõtete arv kolmekordistub!) ning neil töötavate inimeste hulga olulist suurenemist, mis tähendab nende väljalangemist sõjalisest kaitsetegevusest. Eelnõu koostamisel tuleb ka see analüüs läbi viia ja esitada.		võimalus taotleda riigikaitselisi (eelnõus kriisi) ameti- ja töökohti. See ei ole kohtustus ega see ei ole ka blankoveksel, et kõik ETO töötajad oleksid riigikaitse/kriisiametikohal. Ameti- või töökoha riigikaitse/kriisiametikohaks määramisele eelneb ETO poolne riskianalüüs, selle ETKA poolne ülevaatamine, KRAga ja KVga suhtlus, et millised isikud on KV-le vajalikud ja millised ETO-le ning siis alles saab neid riigikaitse/kriisiametikohadele määrata. Olemasolevat süsteemi saame VOS eelnõu koostamisel paremaks teha, et oles tagatud nii ETOde teenused kui ka riigi sõjaline kaitse.
2.	Eelnõu menetlemisel palun tagasisidena arvestada käesoleva eelnõu võtmes asjakohaseid Kaitseministeeriumi märkusi, millised KaM teeb tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu osas. Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu põhjalikum tagasiside võib jõuda Kaitseministeeriumist Riigikantseleisse käesoleva eelnõu ametliku versiooni koostamise ajal või selle kooskõlastamisprotsessi alguses.	Arvestatud	Riigikantselei tagab VOS ja HOS eelnõude omavahelise kooskõla.
3.	Eelnõu § 1 p 16 esitatud muudatus, millega HOS täiendatakse §-ga 41 ¹ sh selle lõike 7 punktiga 1 sõnastuses „1) elutähtsa teenuse osutajate suhtes, kes osutavad käesoleva seaduse § 36 lõike 1 punktides 9 ja 10 nimetatud elutähtsat teenust;“ osas jääb arusaamatuks milliste teenuseosutajate osas taustakontrollist võib loobuda, sest kehtiva, samuti 1.01.24 jõustuva HOS redaktsiooni paragrahvi 36 lõikes 1 on 8 punkti ning käesoleva eelnõuga seda ei muudeta.	Arvestatud	Eelnõus esineb trükiviga. Eelnõu sõnastus parandatud.
4.	Kaaluda eelnõus (sh § 1 p 2) „üleriigiliseks riskianalüüsiks“ nimetatud dokumendi nimetamist keeleliselt kohasemaks „riigi riskianalüüsiks“ (nt ingl k on vastava analüüsi nimetuses <i>national</i> – „riigi-“, „riiklik“, rootsi keeles <i>nationell</i>	Selgitused	Ettepanekut kaalutakse eelnõu keelelisel toimetamisel.

	jne).		
5.	Eelnõus on kasutatud mõistet „hädaolukord või muu sarnane olukord“. Jäab arusaamatuks, mida on mõeldud „sarnase“ all arvesse võttes hädaolukorra mõistet. Samuti muudab sius segaseks sõna „või“ kasutamine, mis muudab loetelu alternatiivseks, see pole aga antud kontekstis kohane. Sõnastada läbivalt näiteks „hädaolukorda põhjustada või olukord“.	Mittearvestatud	Eelnõus kasutatakse juba kehtivas HOSis kasutatavat sõnastust. Kehtiva HOSi § 1 lg 2 kohaselt kohaldatakse hädaolukorra seadust riigi julgeolekut ja põhiseaduslikku korda ähvardavaks ohuks valmistumisel, kõrgendatud kaitsevalmiduse, erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra ajal niivõrd, kui võrd muudes seadustes ei sätestata teisiti. Eestis kehtib erinevates erikordades ülesannete ja pädevuste jäävuse põhimõte. See tähendab, et erikorra ajal lisandub isikutele ja asutustele õigusi ja kohustusi, kuid üldjuhul jäävad samal ajal kehtima ka kõik rahuaegsed igapäevaselt kehtivad õigused ja täidetavad ülesanded. Näiteks peavad elutähtsad teenused toimima ka erakorralises seisukorras või kaitsevalmiduse kõrgendamisel ning sõjaseisukorras. Sellest tulenevalt kasutataksegi HOSis läbivalt „või muus sarnases olukorras“. Riigikaitse seadus näeb omakorda võimaluse määrata elutähtsa teenuse osutajatele valdkonna eriseadusega riigikaitse ülesandeid ehk täpsustada teenuse osutamist riigikaitse olukordades.
6.	Seletuskirjas on eksitud viidetega. Nt on viidatud, et risikianalüüsi sisu avab sama paragrahvi lg 7, tegelikult avab (ka seletuskirjas) lg 8, seletuskirja lk 8 viimase lõigu esimene lause on „Turvategevuse seaduses tehtavad muudatused on seotud ka §-s 201 makseasutuste ja e-raha seaduses (MERAS) tehtavate muudatustega.“, aga mõistetavalt sellist paragrahvi käesolevas eelnõus ei ole (eelnõus on kokku 18 paragrahvi) jm.	Arvestatud	Seletuskirja on täiendatud.
7.	Muuta eelnõu § 1 punktis 2 sätestatud HOS § 9 lõigete	Arvestatud	Eelnõu ja seletuskirja on täiendatud.

<p>järjekorda riskianalüüsi koostamise protsessi selgemaks kirjeldamiseks, samuti muuta selgemaks analüüsi uuendamist puudutav säte, fikseerida selle kinnitamine VV poolt, eraldada KOV riskianalüüs kui antud paragrahvi sobimatu eraldi paragrahviks ja sõnastada paragrahv 9 ning KOV riskianalüüsi puudutav paragrahv järgnevalt:</p> <p>„§ 9. Riigi riskianalüüs</p> <p>(1) Hädaolukorda põhjustavate olukordade riski hindamiseks koostatakse riigi riskianalüüs.</p> <p>(2) Riigi riskianalüüs on aluseks hädaolukorra lahendamise plaanile ning teistele hädaolukorraks valmistumiseks ja selle lahendamiseks koostatavatele dokumentidele.</p> <p>(3) Riigi riskianalüüsi koostamist juhib Riigikantselei.</p> <p>(4) Riigi riskianalüüsi koostamiseks hindavad asutused, sealhulgas Eesti Pank koostöös Finantsinspeksiooniga, oma pädevuse piires riske ning esitavad andmed Riigikantseleile käesoleva paragrahvi lõikes 7 määratud korras.</p> <p>(3) Riigi riskianalüüsi kinnitab Vabariigi Valitsuse korraldusega.</p> <p>(5) Riigi riskianalüüsi ajakohasust hinnatakse vähemalt kord aastas.</p> <p>(7) Riigi riskianalüüsi koostamises osalevad asutused, vajalike andmete loetelu, koostamise nõuded ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.</p>		
--	--	--

	<p>§ Y. Kohaliku omavalitsuse riskianalüüs</p> <p>(1) Kohaliku omavalitsuse üksus koostab kohaliku omavalitsuse riskianalüüsi.</p> <p>(2) Kohaliku omavalitsuse riskianalüüsi võetakse arvesse üleriigilise riskianalüüsi koostamisel.</p> <p>(3) Kohaliku omavalitsuse üksuse riskianalüüsi koostamise nõuded, selle kooskõlastamise, edastamise ja kinnitamise tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.“</p>		
8.	<p>Eelnõu § 1 p 9-ga lisatavat HOS § 38 lõiget 1¹ muuta ja sõnastada see:"(1¹) Elutähtsa teenuse osutajate üle peetakse arvestust tsiviiltoetuse registris. Elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus esitab tsiviiltoetuse registrisse lisaks enda kontaktandmetele elutähtsa teenuse osutaja nime, registrikoodi, osutatava teenuse, teenuse osutamise alguse ja lõpu kuupäevad ning piirkonna, samuti teenuse osutaja kontaktisiku ees- ja perekonnanime, e-posti aadressi ning telefoninumbri.".</p> <p>Täiendada eelnõu § 1 punkti 9 ja täiendada sellega HOS § 38 lõikega 1² sõnastuses:" Elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus kannab muudatused käesolevs paragrahvi lõikes 1¹ nimetatud andmetes registrisse viivituseeta ning kontrollib andmete õigsust iga aasta 1. jaanuariks.“.</p>	Arvestatud osaliselt	Säte on täiendatud sõnaühendiga „lisaks enda kontaktandmetele“. Säte jääb ühe sättena. Normitehniliselt ei pea see ilmingimata olema esitatud kahes lõikes. Andmete kandmise tähtaja osas on täiendatud paragrahvi lõikega 1 ⁵ , ETKA peab kandma andmed sisse 5 tööpäeva jooksul.
9.	<p>Eelnõu § 1 p-ga 20 lisatavas §-s 41⁵ (sh selle lg 1) esitatud asutuste valimi puhul vajab seletuskiri suuremat selgust, sh palun esitada seletuskirjas viidatud direktiivi säte tekst. Hetkel ei ole asutuste valim par lg 1 esitatud eesmärki</p>	Selgitused	Käesolev eelnõu on koostatud CER direktiivi ülevõtmiseks. Seletuskirjas on toodud esile, mis artikleid võetakse täpsemalt üle §-ga 41 ⁵ . Isikute valim on piiratud CER ja NIS2 direktiivi ning

	arvestades arusaadavalt põhjendatud.		DORA määruse pädevate asutustega.
10.	11. Eelnõu § 1 p-ga 21 lisatavas §-s 41 ⁶ tekstis on jäänud määramata strateegia koostamiseks kohustatu(d) asutused/isikud.	Selgitused	Seda täpsustakse VV määrusega sarnaselt üleriigilise riskianalüüsiga.
11.	Eelnõu §-ga 14 tehtavat turvategevuse seaduse täiendust palume muuta ja sõnastada see: „(1) Turvaettevõtja, kes osutab püsivalt turvamise teenust hädaolukorra seaduse § 36 lõike 3 punktis 2 nimetatud teenust osutavale elutähtsa teenuse osutajale, peab täitma hädaolukorra seaduse § 36 lõike 3 punktis 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutajale kehtivaid nõudeid.“. Me ei nõustu mitmeid asjaolusid arvestades turvamise teenuse elutähtsaks teenuseks nimetamisega. CER-direktiiv ei esita turvamise teenust elutähtsa teenusena. Turvamise teenus (ega kitsamalt sularaharinglusega seotud turvamise teenus) ei vasta elutähtsa teenuse õiguslikule olemusele kehtiva ega eelnõuga kehtestada soovitava elutähtsa teenuse mõiste järgi. <u>Tegemist on elutähtsa teenuse toimepidevuse meetmega</u> , mitte iseseisva elutähtsa teenusega. Lisaks tähendaks selle määratlemine elutähtsa teenusena eelnõus esitatud ettevõtjate ulatuses olulise hulga kaitseväekohuslaste eemalejäämist väljaõppest ja riigi sõjalisest kaitsmisest. Vajaduse korral on sularaharingluse või muu turvamise teenuse liigi konkreetse operatsiooni täitmiseks võimalik määrata ühekordne riigikaitseülesanne, kui selline otsus tehakse.	Mitte arvestatud	Eelnõu kohaselt on ETOdeks ainult need turvaettevõtted, kes osutavad sularaha käitlusega seotud teenuseid. Seega hõlmab eelnõu üksnes üksikuid turvaettevõtteid ning üksnes sularaha käitlusega seotud turvateenuseid. Sularaharingluse teenuse puhul on turvaettevõtted samasugused ETOd ja teenuse osutajad nagu ka pangad. Muudatusega tagatakse, et elutähtsate teenuste regulatsiooniga oleks hõlmatud kogu teenuse ahel sarnaselt elektriga, maagaasiga või vedelkütuse varustamisega. Turvaettevõtete teenus ei ole käsitav enam tänasel päeval klassikalise panga funktsiooni allhankimisena. Vt ka vastust esimesele märkusele: nii nagu ei too kaasa ETOks olek automaatselt seda, et kogu personal on vabastatud kaitseväeteenistusest, ei too seda kaasa ka praegune (ega ka VOS) eelnõu.
12.	Eelnõu § 1 p 16 puhul vajaks täpsustamist, mida on HOS § 41 ¹ lg 1 p-s 2 silmas peetud kaudse ligipääsuga toimepidevuse tagamiseks vajalikule teabele? Kas see teave tuletatakse riskianalüüsist (lg 2)? Sellisel juhul tuleks viidata. „Otsene“ asemel oleks ilmselt ka selgem ja kohasem kasutada „vahetu“. Nt sõnastada sätte algus „2) ülesanne, millega antakse vahetu või käesoleva paragrahvi lõikes 2	Selgitused	Eelnõu on muudetud ja selgitame seletuskirjas. Jätame ära „otsene, kaudne, vahetu...“ ja kasutame: „ülesanne, mis võimaldab ligipääsu...“. ETO peab selle ise iga ülesande kindlaksmääramisel selgitama ja põhjendama, kas hetkel justnimelt selle ülesande juures on taustakontrolli aspektist määrav „otsene või vahetu või kaudne“ ligipääs.

	nimetatud riskianalüüsis määratletud kaudne ligipääs...“.		
13.	Samas lg 3 p 2 osas on ilmselt jäetud mõned ETO-de spetsiifilisi tegevusvaldkondi puudutavad kuriteokoosseisud põhjendamatult arvesse võtmata – näiteks KarS § 194 ravimitega varustamise elutähtsa teenuse osutaja puhul. Selliseid koosseise on ilmselt veel. Kui neid koosseise ei lisata, vajab nende väljajätmine välistavate koosseisude seast põhjalikku selgitust. Samuti tekib küsimus, miks lubatakse juurdepääs ETO-de ülesande täitmiseks avalduvale teabele neile isikutele, kes on karistatud andmekaitsete (sh ka KarS 10. ptk 2. jaos esitatud) kuritegude eest.	Selgitused	Taustakontrolli regulatsiooniga võetakse üle direktiivi miinimumnõuded. Eelnõu on muudetud selliselt, et ETO võib isikule konkreetse ülesande täitmise usaldamisel arvesse võtta laiemalt kuritegude toimepanemist (ETO-le antakse õigus kaaluda).
14.	Samas lg 7 p 2 osas tuleb sätet täpsustada, vastasel juhul võib tekkida küsimus, kas on mõeldud üksnes kehtivat riigisaladusele juurdepääsu õigust või ka juhtumeid, kus isikul on varasemalt (sh vahetult enne ETO-sse tööle asumist nt riigiasutuses töötades) see olnud. Samuti tuleks vähemalt seletuskirja tasemel selgitada, kas selline võimalus kehtib ka piiratud tasemega riigisaladusele juurdepääsu õiguse puhul või üksnes alates konfidentsiaalsest tasemest.	Selgitused	Täpsustame eelnõu ja seletuskirja. Mõte on selles, et isikul on samal ajal kehtiv luba alates P tasemest.

Kliimaministerium

Nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mitte arvestatud/selgitused	Kommentaarisid
1.	Paragrahv 2 lg 4. Kuna see haakub ka küberi/NIS2.0-ga, siis kas võiks selgelt tuua välja ka infosüsteemid?	Mitte arvestatud	Paragrahvi 2 lg 4 kohaselt käsitletakse elutähtsat teenust tervikuna koos selle toimimiseks vältimatult vajaliku ehitise, seadme, personali, varu ja muu sellisega. Nimetatud täpsustus on toodud avatud loeteluna ja puudub otsene vajadus infosüsteemide nimetamiseks, seda enam, et KÜTS kohaldub ETOdele ning suunab rakendama küberturvalisuse

			nõudeid elutähtsa teenuse toimepidevuseks oluliste infosüsteemide suhtes.
2.	Paragrahv 9 lg 4. Toetame pigem kooskõlastusringil olnud VOS sõnastust: "Üleriigiline riskianalüüs koostatakse iga nelja aasta tagant ja selle ajakohasust hinnatakse kord aastas. " Sest ka CER näeb ette, et seda koostatakse 1x 4 a jooksul.	Arvestatud osaliselt	Eelnõu on täiendatud, koostamise samm iga kahe aasta tagant.
3.	Paragrahv 36 lg 1 punktid 1-4 on juba tunnustatud kehtetuks.	Arvestatud	
4.	Paragrahv 36 lg 11. See juba olemas, vaja lisada ainult punktid 5-8. Rakendusaktide kavanditesse on veel Keskkonnaministeerium jäänud.	Arvestatud	
5.	Paragrahv 36 lg 4. Ettepanek lisada juurde: "... korraldab oma haldusterritooriumil...	Arvestatud	
6.	Paragrahv 38 lg 1_3 p 2. Kas ei tundu pisut loogilisem, et õppus korraldatakse vastu riskianalüüsi ja plaani? Seega ma ise pakuks, et õppus tuleb korraldada nt riskianalüüsi ja plaani valmimisest 6 kuu jooksul vms	Arvestatud	Sätet on täiendatud.
7.	Paragrahv 38 lg 1_3 p 3. Ehk, et mõte on see, et see akt kehtib nii kaua kuni koostatakse uus riskianalüüs ja hinnatakse, kas kõik ETO-d on jätkuvalt asjakohased? Ja miks 5 aastat - CER räägib 4 aastast ajavälbast.	Selgitused	Haldusakt antakse üksnes uute ETOde määramisel. Olemasolevate ETOde staatust ei pea kinnitama üle, see tuleneb ka üleminekusätetest. Eelnõu sõnastust on täpsustatud. Viieaastane piirang kehtib HOSi § 41 lg 2 nõude kohta. Nõude täitmist saab ETKA koostöös RIAga kontrollida regulaarselt toimepidevuse riskianalüüsi ja plaani uuendamisel. Teiste seaduse või toimepidevuse määramise nõuete puhul saab ETKA seada uutele ETOdele maksimaalset üleminekuajaga toimepidevuse nõuete määramises. Vastav volitusnorm on eelnõuga lisatud.
8.	Paragrahv 38 lg 3 p 4. Mingid konkreetsed parameetrid ka tulevad, mis seal üksikasjalikus aruandes peab olema olema? Nt volitusnorm selleks? Lähtuvalt RK suunistest?	Selgitused	Eelnõu on täiendatud. Täpsema korra kehtestab ETKA toimepidevuse nõuete määramisega. Juba praegu kehtivad ETKA määrad sisaldavad teavitamise korraldust ning seda on vaja üksnes

			täpsustada.
9.	Paragrahv 38 lg 3 p 8. Kas volitatud esindaja peab vastama ka teatud nõuetele? Või kas nt vee-ettevõtjate puhul võib kasvõi iga juhatuse poolt määratud töötaja olla selleks isikuks?	Selgitused	Puuduvad täpsemad nõuded volitatud esindaja kohta. Sisuliselt on tegemist kontaktisikuga, kelle poole ETKA või riigiasutus saab vajaduse korral pöörduda küsimustega, päringutega jne.
10.	Paragrahv 38 lg 3 p 10. Kas kavandatud on reguleerida ka, kui tihti tuleb koolitusi teha?	Selgitused	See on jäetud ETO otsustada tulenevalt ETO riskianalüüsi tulemustest.
11.	Paragrahv 41_1. Ideaalis võiks ikkagi taustakontrolli regulatsioon ka ETO-de puhul olla pisut rohkem samaväärne nagu on lennundusel, (kes mh saavad ka ETO-deks) St, et oleks pisut rohkem sisulisem ja mingi riiklik asutus teeks kontrolli.	Arvestatud osaliselt	Eelnõu taustakontrolli regulatsiooni on täiendatud. On lisatud sätted, mis võimaldavad ETODEL kaalutleda lepinguliste suhete lõpetamist. Täpsemad vastused on esitatud Justiitsministeeriumi märkuste juures.
12.	Paragrahv 41_2 lg 2. Seletuskirjas on ETO asemel ETKA.	Arvestatud	Seletuskirja on täiendatud.
13.	Paragrahv 41_5 lg 2. Kui ruttu tuleb teavitada?	Arvestatud	Eelnõu on täpsustatud. Riigikantseleid tuleb teavitada viivitamata, kuid hiljemalt 24 tunni jooksul.
14.	Paragrahv 41_6 lg 1. Väga spetsiifilised valdkondlikud eesmärgid võivad olla valdkondlikes arengukavades, aga tervikpilt/ühtsed eesmärgid võiksid siiski kuskile ka keskselt kokku koonduda. Loogika ütleb, et pigem RKAK või kaaluda tulevikus ka nt kriisideks valmisoleku laiemat arengukava, mis haakuks ka VOS loogikaga. STAK-i lisamist ei toeta, kuna STAK haldaja on SIM, kes tänaseks enam laiemat kriisireguleerimispoliitikat ei kujunda.	Selgitused	Seaduse eelnõuga ei täpsustata, kas strateegia tuleb koostada ühe või mitme dokumendina. CER direktiiv ei sea selles osas piiranguid. Eelnõu arutelude käigus on osalised pakkunud välja mitmeid variante, nt strateegia käsitlemist RKAK osana või teenuste osade jaotamine erinevate valdkonna strateegiate vahel. Täpne lahendus selgub rakendusakti väljatöötamisel.
15.	EHS paragrahv 97 lg 7. see muudatus tehti juba ära (01.07.2023 seisuga).	Arvestatud	
16.	Elektrituruseadus. Paragrahv 21_1. Ei saa aru, mis loogika alusel on riigikaitseülesandeid määratud. Esiteks võiks kaaluda kõikidele ETO-dele mh ka riigikaitseülesande määramist. Täna on õiguslikult enamikes valdkondades õiguslik vaakum, v.a. tervishoius ja lennunduses.	Selgitused	Riigikaitse ülesanded on määratud KLIM ettepanekul KLIM saadetud sõnastuses, kes ka vastava määramise soovi avaldas.

18.	Lennundusseadus. Siin tuleks öelda, et kui KV olukorra juhtimise ülevõtab, siis ei lähtu lennundus mitte enam KLIM/ETKA suunistest, vaid õhuväe? See oli meil mureks ka VOSi raames.	Selgitus	Kaitseväe õigused lennunduses on sätestatud lennundusseaduse §-s 7 ² . Selle kohaselt on Kaitseväl õigus anda õhuruumi puutumatuses, kaitsmiseks ja valvamiseks korraldusi aeronavigatsiooniteenuse osutajale ja seda ainult kõrgendatud kaitsevalmiduses, erakorralises ja sõjaseisukorras. See on n-õ eripädevus, mis KV-le tekib, kuid sellega seoses ei kao ära ETKA ja ETO roll teenust kõige paremal ja toimepidavamal moel osutada. KV ei anna kõiki teenuse toimepidevust puudutavaid korraldusi ETO-le, vaid üksnes neid ja siis, kui on vajalik tagada õhuruumi kaitstus. Igal juhul tuleb teha ETKA-l, ETO-l ja KV-l selles osas koostööd, et oleks välistatud ETO-le vastukäivate ja topelt korralduste andmine. Mõttekoht, kas seda lahendada nt lennundusseaduse § 7 ² lõike 5 alusel kehtestatavas õhuruumi kontrolli plaanis.
Le	Lennundusseadus. Paragrahv 58_8. Seda ei saa kehtestuks tunnistada, kuna sellisel juhul kaoks ära ka lennutorni püsiv riigikaitseülesanne ja selle eelnõu kohaselt lennundus ETO-dele (lennutorn ja lennujaam) justkui riigikaitseülesannet ju ka ei määra. Määrame vaid turvateenusele ja maapealsele teenusele.	Arvestatud	Vastav muudatus jäetud eelnõust välja.
20.	Lennundusseadus. Paragrahv 58_9. Eelnõu ja seletuskirja tekst ei lähe kokku. Palun lennujaama puhul võtta üle VOS-i sõnastus: (2) Lennuvälja käitaja, kes käitab Tallinna lennuvälja, on hädaolukorra seaduse § 36 lõike 1 prim punktis 5 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja. Ükski teine tsiviillennuväli pole tegelikult pildis (ja paneksime niikuinii kohustuseks mõelda alternatiividele kui Tallinna lennuväli ei toimi) ja praegune sõnastus eeldaks, et vastav meetodika ka välja töötatakse, kuidas märkimisväärset	Arvestatud	Eelnõu on korrigeeritud ning lõiked 2 ja 3 jäetud eelnõust välja.

	osa arvutatakse.		
21.	Maagaasiseadus. Paragrahv 22 lg 15. Kuna muuta on vaja vaid punktis 2 tarbijate numbrit (kehtivas MGS-s 10 000 ja uues eelnõus 1000), siis äkki tehagi vaid punkti 2 muudatus? Uus HOS viide kehtib juba niikuinii 01.07.23 seisuga. Praegusel ETO-ks oleval Gaasivõrk AS on samuti juhtimiskeskus ära delegeeritud alltöövõtjale EG Ehitus AS. Seega tuleks siia ka siis tekitada samasugune säte nagu elektri puhul. VOSis: Isiku, kes osutab käesoleva paragrahvi lõikes 15 nimetatud elutähtsa teenuse osutajale võrgu või selle osa arendamise või opereerimise teenust, püsiv kriisiülesanne on tagada võrgu toimimine vastavalt hädaolukorra seaduse § 37 lõike 2 alusel kehtestatud nõuetele.“;	Arvestatud	Eelnõu on korrigeeritud ning täiendatud MGS muutmise juures punktiga 2.
22.	Vedelkütuse seadus. Paragrahv 3 lg 7. RaM tegi ettepaneku VOSi käigus kasutada sellist sõnastust: aktsiisilaopidaja, kes lubab kütuse tarbimisse selle lähetamiseks Eestisse - meile see sobib.	Arvestatud	Eelnõu sõnastust on täiendatud.
23.	ÜVVKS. Paragrahv 6 lg 2. Seletuskirjas on veel viide vanale seadusele. Ma pakun välja sõnastada see lause natuke ümber: Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse § 24 lõikes 3 sätestatud korras määratud vee-ettevõtja on hädaolukorra seaduse § 36 lõike 4 punktis 3 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.	Arvestatud	Eelnõu ja seletuskirja on täiendatud.
Siseministerium			
Nr	Ettepaneku/märkuse sisu	Arvestatud/mitte arvestatud	Kommentaariid
1.	1. Siseministeriumi hinnangul tuleb väljapakutud lahenduse tõhustamiseks laiendada taustakontrolliga hõlmatud isikute ringi. Teeme ettepaneku sõnastada HOS §	Arvestatud osaliselt	Eelnõu on täiendatud punktiga, mille kohaselt tuleb teha taustakontroll isiku suhtes, kellele usaldatakse ülesanne, mis on seotud elutähtsa teenuse

<p>41¹ lõige 1 järgmiselt:</p> <p>„(1) Elutähtsa teenuse osutaja on kohustatud teostama käesolevas paragrahvis sätestatud tingimustel ja korras taustakontrolli füüsilise isiku suhtes, kellele usaldatakse elutähtsa teenuse osutaja juures järgmiste ülesannete täitmine sõltumata sellest, kas ülesandeid täidetakse töösuhte, lepingu või muul alusel:</p> <p>1) elutähtsa teenuse toimimist tagava infosüsteemi, sealhulgas <u>selle</u> toimimist tagava taristu läbipääsu- või valvesüsteemi arendamine või haldamine;</p> <p>2) ülesanne, millega antakse otsene või kaudne ligipääs elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamiseks vajalikule <u>alale</u>, territooriumile, ehitistele <u>või</u> <u>rajatisele</u> või kontrollsüsteemidele;</p> <p>3) <u>ülesanne, mis on seotud elutähtsa teenuse riskihalduse, toimepidevuse, planeerimise või investeringutega;</u></p> <p>4) <u>ülesanne, millega antakse otsene ligipääs elutähtsa teenuse tundlikule teabele;</u></p> <p>5) riigikaitsealase töökohustuse täitmine riigikaitseaduse tähenduses.“</p>		<p>planeerimise, investeringute või riskihaldusega. Ligipääs teabele juba sisaldub punktis 2, seepärast ei pea otstarbekaks punkti 4 lisamist. Samuti ei pea vajalikuks tuua lõikes 2 sisse täpsustust rajatisele. EHS § 3 lg 2 kohaselt on ehitis hoone või rajatis, st sõna „ehitis“ juba hõlmab rajatist. Eesti keele seletava sõnaraamatu kohaselt on sõnad „ala“ ja „territoorium“ sünonüümid, seepärast ei pea otstarbekas ka sõna „ala“ mainimist punktis 2.</p>
<p>2. Samuti tuleb meie hinnangul täiendada nn keeldumisaluseid. Elutähtsa teenuse osutaja kriitilisi ülesandeid ei tohiks üldjuhul täita kolmandate riikide kodanikud, kuivõrd see võib ohustada elutähtsa teenuse toimepidevust. Siinjuures tuleb arvestada, et eelnõu järgi on elutähtsa teenuse osutajal õigus taustakontrolli teostamiseks saada mh isiku elukoha ja kodakondsuse andmeid (HOS § 41² lõige 1 punkt 1). Teeme ettepaneku täiendada HOS § 41¹ lõiget 3 punktiga 3 järgmises sõnastuses:</p> <p>„3) kes ei ole Eesti alaline elanik või Euroopa Liidu, Schengeni lepingu või NATO liikmesriigi kodanik.“</p>	<p>Mittearvestatud</p>	<p>Palume SIM-l põhjendada seda väga põhimõttelist ettepanekut pikemalt ja ametlikult EISI ringil koos võimalike mõjude analüüsiga. Sellise keeldumisaluse kehtestamisega piirataks oluliselt ETOde võimalusi valida teenusepakkujaid. Need, kes toimetavad 100% Eestis, ilma välisriikide tütarettevõtete ning teenusepakkujateta, on paremal positsioonil. Kontsernidel ja suurtel rahvusvahelistel ettevõtetel oleks seda nõuet raske täita. Teatud teenuseid osutatakse grupiüleselt ning tööle võetakse ka kolmandate riikide töötajaid või on</p>

			teatud teenuste osutamine allhangitud emaaettevõttele, kelle töötajad asuvad erinevates riikides. Kuna Eestis asuv pank ei saa kujundada emaaettevõtte personalipoliitikat, oleks planeeritud nõude täitmine keeruline, kui teiste riikide seadustesse ei ole direktiivi sätteid samal kujul üle võetud.
3.	<p>HOS § 41¹ lõige 3 sätestab imperatiivsed keeldumisalused. Siseministeriumi hinnangul tuleb regulatsiooni täiendada ka nn dispositiivsete keeldumisalustega. Nende keeldumisaluste esinemisel jääks elutähtsa teenuse osutaja otsustada, kas isikule anda ülesande täitmine või mitte. Teeme ettepaneku lugeda HOS § 41¹ lõiked 4-7 lõigeteks 5-8 ja sõnastada HOS § 41¹ lõige 4 järgmiselt:</p> <p><u>„(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud ülesannete täitmise andmisest võib keelduda isikule:</u></p> <p><u>1) keda on karistatud tahtlikult toimepandud kuriteo eest viimase viie aasta jooksul ja neid karistusandmeid ei ole karistusregistrist kustutatud;</u></p> <p><u>2) kes on viimase viie aasta jooksul korduvalt viibinud välisriigis, mille kohta kehtib riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 19 lõikes 2 nimetatud teatamiskohustus.“</u></p>	Arvestatud osaliselt	Eelnõu on muudetud, ETOdele on sätestatud kaalumisdõigus muude kuritegude toimepanemise osas lähtuvalt ETO riskianalüüsist. Vt eespool antud tagasisidet JUMile. Punktiga 2 (viibimine välisriigis) ei nõustu, siin palume põhjendada seda ettepanekut pikemalt ja ametlikult EISI ringil koos mõjudega (alustades sellest, kuidas ETO seda kontrolliks).
4.	<p>Eelnõu seletuskirjas on välja toodud järgmist: <i>Eelnõu käigus toimusid arutelud Justiitsministeriumiga ning on jõutud järelduseni, et arvestades kontrollitavate registrite loetelu on mõistlik elutähtsa teenuse osutajate poolt läbiviidava taustakontrollik arendada Registrite ja Infosüsteemide Keskuse (RIK) vastutusalas oleva infosüsteemi juurde (hetkel eelduslikult e-äriregistri või ettevõtjaportaali juurde) lisamoodul. Selle mooduli abil saavad elutähtsa teenuse osutajad esitada päringud erinevate registrite andmete</i></p>	Selgitused	Eelnõu on muudetud. Kahtlustatava ja süüdistatava andmete töötlemist eelnõuga ette ei nähta. Palume põhjendada kahtlustatava ja süüdistatava andmete töötlemise vajadust pikemalt ja ametlikult EISI ringil, vt eespool JUMile antud tagasisidet.

	<p><i>kontrolliks ühest kohast ning saada üht agregeeritud vastust päringutele. Kas eeltoodust võib järeldada, et taustakontrolli tegija saab pärida ka andmeid selle kohta, kas isik on kahtlustatav või süüdistatav? Praegu selline päring puudub ja vastavate andmete saamiseks tuleb pöörduda kolmanda osapoole (nt PPA) poole, kellele võib arvukatele taoliste üksikpäringutele vastamine olla ülemäära koormav.</i></p>		
<p>5.</p>	<p>Turvalisust on võimalik tagada üksnes läbi süstemaatilise ja järjepideva tegevuse. Teeme ettepaneku muuta suurematele (töötajate arvult) elutähtsa teenuse osutajatele sisekontrolli üksuse loomine kohustuslikuks.</p> <p>Organisatsioonide struktuur ja suurus varieeruvad, mille tulemusena võib taustakontrolli läbiviija olla erinev – võimalik, et osade elutähtsa teenuste puhul hakkab taustakontrolli teostama sekretär, personalitöötaja, juhatuse liige või keegi teine. Meie hinnangul on oluline tagada, et seaduses sätestatud tingimustel ja korras teostatakse taustakontrolli pädevate isikute poolt ning sisekontrolli üksuse loomine seda eesmärki täidab. Sisekontrolli üksuse loomine aitab ettevõttel paremini juhtida ja maandada riske, tagada õigusaktidest kinnipidamise, tõsta usaldust ja tagada turvalisust.</p> <p>Kõigi elutähtsa teenuse osutajate poolt teostatava taustakontrolli osas tuleks meie hinnangul kaaluda ka organisatsioonivälise järelevalvemehhanismi rakendamist, mis tagaks, et elutähtsa teenuse osutajad ei kuritarvitaks neile usaldatud tööriista. Taustakontrolli tegemise võimekus ei tähenda, et elutähtsa teenuse osutajad võiksid valimatult taustakontrolle teostada kõigi isikute suhtes (isikute suhtes, kes ei ole elutähtsa teenuse osutajaga kuidagi seotud, kuid „huvi pärast“ lastakse süsteemist läbi).</p> <p>Elutähtsa teenuse osutajate tööd koordineerivad elutähtsat</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Eelnõu kohaselt on taustakontrolli tegemine kõikidele ETOdele kohustuslik. Järelevalvet tegevuse üle teeb ETKA (eelnõu § 45 lg 1 p 3 ja § 49 lg 1).</p>

	teenust korraldavad asutused, mille ülesannete hulka kuulub ka teenuseosutajate üle järelevalve teostamine. Eelnevalt tulenevalt teeme ettepaneku, et nemad teostaksid järelevalvet ka elutähtsa teenuse osutajate poolt taustakontrolli nõuetekohase läbiviimise üle. See võimaldaks teha kindlaks, kas elutähtsa teenuse osutajad viivad taustakontrolli läbi vastavalt ettenähtud reeglitele.		
6.	HOS § 41_1 lõike 7 punkti 1 sisu ja eesmärk jääb ebaselgeks. Sättes sisaldub viide HOS § 36 lõike 1 punktidele 9 ja 10, kuid viidatud punkte ei eksisteeri.	Selgitused	Vastavas sättes esineb trükiviga. Punktide 9 ja 10 asemel peaks olema viide punktidele 5 ja 6. Eelnõu on täiendatud.
7.	Juhime tähelepanu, et osad eelnõus sisalduvad muudatused on juba vastu võetud, nt eelnõu § 1 punkt 3 ja osaliselt punkt 4 (HOS § 36 lõigete 1 ja 1 ¹ muudatused).	Arvestatud	Eelnõu on täiendatud.
Eesti Pank			
1	<p>Teeme ettepaneku täiendada elutähtsate teenuste loetelu kaarditehingute töötlemise teenuse toimimisega.</p> <p>Kaardimaksete toimimiseks on turuosalise enda infosüsteemidele ja seadmetele lisaks määrava tähtsusega ka kolmandate isikute osutatavate tugiteenuste toimimine ning selleks nõuab Eesi Pank ETO-delt kolmandate isikutega koostöö tegemist. Praeguse hädaolukorra seaduse (HOS) nõuete täitmise kontrollimise käigus saadud kogemus on näidanud, et ainult koostöö nõudmisest kaardimaksete toimimise tagamiseks ei piisa. Sama kehtib ka makseteenuste puhul, kus kliendid saavad pangakaardiga maksekontolt sularaha välja võtta või siis maksekontole sissemakseid teha. Need teenused sõltuvad samuti tugiteenuste osutajatest.</p> <p>Elutähtsate makseteenuste pakkumiseks oluliste kaarditehingute töötlemise teenusepakkujate nimetamine</p>	Arvestatud	

	<p>ETO-ks aitab meie hinnangul suurendada elutähtsate makseteenuste toimekindlust.</p> <p>Kaarditehingute töötlemise teenuse pakkuja nimetamise ETO-ks otsustab Eesti Pank. Täna on Eesti maksekeskkonnas kaardimaksete ja muude kaarditehingute tegemisel oluline roll Nets Estonia AS-il, kes pakub kaardimaksete tegemisel tehnilisi tugiteenuseid ETO staatust omavatele LHV Pank AS-ile ja Coop Pank AS-ile ning sularaha väljavõtmise tehingute tegemisel Swedbank AS-ile ning võib seetõttu ETO-ks osutada.</p>		
2.	<p>Eesti Pank peab oluliseks laiendada ETO-de ringi ka ETO pankadele teenust osutavate sularaha ringluses olulist tähtsust omavate ettevõtetega, mis on tingitud elutähtsa teenuse sisse ostmise osakaalu olulisest suurenemisest. ETO rolli laienemine eelpool mainitud funktsiooniga ettevõtetele kohustab neid tagama teenuse kriisiaegseks osutamiseks vajalik toimepidevus.</p> <p>Sellest tulenevalt soovime ühte sättesse kokku võtta ka selle mõiste ning määratleda vastavat teenust pakkuva isik elutähtsa teenuse osutajaks vaid siis, kui ta pakub seda teenust elutähtsa makseteenuse osutajale ning tal on Eesti Panga hinnangul maksete toimimisele oluline mõju.</p>	Arvestatud	
3.	<p>Täiendada hädaolukorra seaduse paragrahvi 36 lõiget 3 punktiga 3 „3) kaarditehingute töötlemise teenus;“</p> <p>Makseasutuste ja e-raha asutuste seaduses tehakse järgmised muudatused:</p> <p>1) paragrahvi 4 lõiget 1 täiendatakse punktiga 9¹ „9¹) kaarditehingute töötlemise teenused;“</p> <p>2) paragrahvi 4 lõike 1 punkt 14 muudetakse ja sõnastatakse</p>	Arvestatud	

<p>järgmiselt:</p> <p>„14) sularaharinglus;“;</p> <p>3) paragrahvi 4 täiendatakse lõikega 6 järgmises sõnastuses: „(6) Sularaharinglus käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 14 tähenduses on sularaha käitlemine ning pangatähtede käitluse seadmete haldamine. Sularaha käitlemine on sularaha lugemine, sortimine, pakendamine ja arvestuse pidamine, sularahaautomaatide kassettide täitmine ning muud teenused, mis võimaldavad sularaha- või makseautomaadist sularaha väljavõtmist, kui see töötab ühe või mitme kaardi väljastaja huvides, kes ei ole kontolt raha välja võtva kliendiga sõlmitud makseteenuse lepingu osapool. Pangatähtede käitluse seadmete haldamine on Euroopa Keskpanga kinnitatud sularaha käitlemise registris olevate seadmete omamine, monitoorimine, riistvaralise ja tarkvaralise toimekindluse tagamine ning sularahaautomaatide kassettide sularahaautomaatidesse paigaldamise korraldamine.“</p> <p>4) paragrahvi 4 täiendatakse lõikega 7 järgmises sõnastuses: „(7) Kaarditehingute töötlemise teenus käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 9¹ tähenduses on kaarditehingute autoriseerimise päringute edastamine, info koondamine ja arvelduspositsioonide kindlaksmääramine.“</p> <p>5) paragrahvi 4¹ täiendatakse lõigetega 5, 6 ja 7 järgmises sõnastuses: „(5) Isik, kes osutab vähemalt ühte käesoleva seaduse § 4 lõikes 6 nimetatud teenust, on hädaolukorra seaduse § 36 lõike 3 punktis 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja kui ta osutab teenuseid hädaolukorra seaduse § 36 lõike 3 punktis 1 nimetatud elutähtsa teenuse osutajale ja tal on Eesti Panga hinnangul maksete toimimisele oluline mõju.</p> <p>(6) Isik, kes osutab vähemalt ühte käesoleva seaduse § 4 lõikes 7 nimetatud teenust, on hädaolukorra seaduse § 36</p>		
--	--	--

	<p>lõike 3 punktis 3 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja kui ta osutab teenuseid hädaolukorra seaduse § 36 lõike 3 punktis 1 nimetatud elutähtsa teenuse osutajale ja tal on Eesti Panga hinnangul maksete toimimisele oluline mõju.</p> <p>(7) Käesoleva paragrahvi lõigetes 5 ja 6 nimetatud elutähtsat teenust osutavate isikute loetelu kinnitab Eesti Pank. “;</p>		
4.	<p>Elutähtsa teenuse toimepidevuse ja riskianalüüsi plaanide kinnitamisel esitatakse see HOS § 40 kohaselt enne kinnitamist arvamuse avaldamiseks erinevatele asjasse puutuvatele asutustele. Palume kaaluda arvamuse avaldamiseks tähtaja sätestamist seaduses. Peame mõistlikuks arvamuse avaldamise tähtajaks 30 päeva.</p>	Mittearvestatud	<p>HOSi kohaselt on kinnitamiseks 30 päeva, seda tähtaega on põhjendatud juhtudel võimalik pikendada veel 30 päeva võrra. Seega määrab tähtaja sisendi saamiseks ETKA ise, lähtudes kinnitamise tähtajast.</p>
5.	<p>Rõhutame uuesti vajadust analüüsida, kas Euroopa Liidu õigus võimaldab kehtestada nõude, mille kohaselt teatud teenuse mahu ületamisel tekiks piiriülestel teenusepakkujatel kohustus asutada Eestis vähemalt filiaal. See võimaldaks nende teenuse osutajate määratlemist elutähtsa teenuse osutajatena ning nende suhtes saaks kehtestada ETO-dele ette nähtud nõuded ja teha ka järelevalvet Eesti järelevalveasutuse poolt. Eelkõige puudutab see makseteenuse osutamist, aga võib olla oluline ka teistes valdkondades. Seega tekib olukord, kus Eestis asutatud teenuspakkujad peavad järgima täiendavaid sh ETO staatusest tulenevaid regulatsioone, mille jõustamine ülepiiriste teenusepakkujate puhul on problemaatiline, mis omakorda võib viia selleni, et regulatsioonide vältimiseks hakatakse elutähtsat teenust osutama ülepiirilisel ning väljaspool Eesti järelevalveasutuste kontrolli.</p>	Selgitused	<p>Vastav küsimus on Rahandusministeeriumi pädevuses.</p>
6.	<p>Olukorraks, kus SK tegevus on täielikult katkenud, sh ka tühistusnimekirja väljastamine ei ole enam võimalik, Eesti riigil hetkel alternatiivlahendust digitaalse allkirjastamise</p>	Mittearvestatud	<p>Lahendatakse VOSi eelnõus.</p>

	<p>teenusele ei ole. Antud kontekstis oleks ID-kaardi kasutamine tühistusnimekirjade alusel alternatiivne riigi poolt tagatud ja korraldatud varulahendus autentimiseks.</p> <p>ETKA-na ei ole Eesti Panga õigust nõuda makseteenuse pakkujatele võimaliku rahalise kahju katmist, mis võib eriolukorras, antud juhul aegunud tühistusnimekirjade kasutamisest, tekkida.</p> <p>Teeme ettepaneku reguleerida kahju hüvitamine riigi poolt ETO pankadele ülal kirjeldatud riskide realiseerumisel. Eesti Panga hinnangul tuleks tagada võimalike kahjude katmine makseteenuse osutajatele olukorras, kus on täidetud järgmised tingimused:</p> <p>a) riigi teenusepartner isikutuvastamise ja digitaalse allkirjastamise osas (täna SK ID Solution) ei suuda pakkuja reaalajas teenust, mis on vajalik makseteenuse toimimiseks ja ei suuda tühistusnimekirja kokkulepitud intervalliga väljastada;</p> <p>b) makseteenuse pakkujad on taganud protseduurilise ning tehnilise valmisoleku maksete kinnitamiseks vastu tühistusnimekirju (kliendipoolne PIN2 kasutamine) ning seadnud sisse kliendipõhised limiidid.</p>		
Eesti Vee-ettevõtete Liit			
1.	<p>Eelnõu § 1 punktis 2, millega muudetakse hädaolukorra seaduse §-i 9 on mainitud üleriigilist riskianalüüsi (§ 9 lg 1), KOV riskianalüüsi (§ 9 lg 7), elutähtsate teenuste toimepidevuse strateegiat (§ 41 6 lg 1), aga ka elutähtsa teenuse osutajate (edaspidi ka kui ETO) riskianalüüsi ja -plaani. Selge on see, et kõik nimetatud dokumendid peavad olema omavahel kooskõlas. Siiski jääb ebaselgeks, millist dokumenti tuleks arvestada konkreetse dokumendi sisendina ning kes millise dokumendi jaoks sisendit annab?</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Eelnõu sõnastust on täiendatud. Üleriigilise riskianalüüsi koostamise täpsem kord kehtestatakse määrusega. Üleriigilise riskianalüüsi koostamine koosneb erinevatest etappidest. Täpsem kirjeldus on esitatud eelnõu seletuskirja lk-19 joonisel 1.</p> <p>ETO peab lähtuma üleriigilisest riskianalüüsist, mis hakkab sisaldama ka KOVide ETOsid puudutavat osa.</p> <p>KOVide riskianalüüsi korraldust täpsustatakse</p>

	<p>Vastuolulised on mõneti ka § 9 lg 6 ning § 9 lg 7 teine lause - ühel juhul on üleriigiline riskianalüüs aluseks kõigile asjakohastele dokumentidele, teisel juhul KOV riskianalüüs aga üleriigilisele riskianalüüsile. Kas ETO peaks lähtuma enda dokumentide koostamisel ja nende ajakohastamisel KOV riskianalüüsist või vastupidi? Kas KOV kohustub ETO-t kaasama enda riskianalüüsi koostamisse ja nende ajakohastamisesse? Millest lähtub elutähtsate teenuste toimepidevuse strateegia ning kas ETO dokumendid on selle aluseks või vastupidi?</p> <p>Palume eelnõus konkreetselt välja tuua nende dokumentide omavaheline hierarhia ja seos ning ka see, kas ja millal kaasatakse ETO-d nende dokumentide välja töötamisse ja ajakohastamisse. Täiendavalt palume välja tuua, kuidas toimub ETO-de omavaheline kaasamine nende endi riskianalüüsi ja -plaani koostamisse ja ajakohastamisesse, kuivõrd enamik ETO-d on nii sektori siseselt kui väliselt omavahel seotud.</p>		<p>samuti määrusega. ETOde kaasamine KOVide riskianalüüsi koostamisse on oluline ja sellega arvestatakse KOV riskianalüüsi puudutava määruse koostamisel.</p> <p>ETODE omavaheline koostöö on ETOde korraldada. Kui ETO näeb teisest ETOst tulenevat riski või vajab lisainformatsiooni, siis tuleb pöörduda otse ETO poole. Vajaduse korral saab abistada ETKA.</p>
<p>2.</p>	<p>Eelnõu §-s 17 toodud üleminekusätetes on välja toodud järgmised tähtajad: üleriigiline riskianalüüs – 31.12.2025.a; elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüs ja -plaan – 30.06.2026.a; ETO-de toimepidevuse strateegia – 31.12.2025.a.</p> <p>Üleminekusätetes aga ka eelnõu seletuskirjas ei ole mainitud, milliseks ajaks peab valmima KOV riskianalüüs. Selguse huvides tuleks ka see eelõusse lisada.</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Eelnõu on täiendatud.</p>
<p>3.</p>	<p>Eelnõu § 1 punktis 11, millega muudetakse hädaolukorra seaduse § 38 lg 3 punkti 4 on täpsustatud, millal peab elutähtsa teenuse toimepidevust puudutavast intsidendist toimepidevust korraldavat asutust teavitama – esmane teavitus tuleb teha hiljemalt 24 tunni jooksul ning üksikasjalik aruanne esitada hiljemalt ühe kuu jooksul.</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Katkestuse ja häire mõisted on täpsemalt selgitatud VV määruses nr 75 „Elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüsi ja plaani nõuded, nende koostamise ning plaani kasutuselevõtmise nõuded ja kord“.</p> <p>Katkestus on elutähtsa teenuse osutamise lakkamine.</p>

	<p>Selliseks intsidendiks võib olla elutähtsa teenuse katkestus, selle oht, toimepidevust oluliselt häiriv sündmus või selle vahetu oht.</p> <p>Palume selgitada, mida mõeldakse "elutähtsa teenuse katkestuse" või "toimepidevust oluliselt häiriva sündmuse" all? Kas teavituskohustusega elutähtsa teenuse katkestuste alla lähevad ka näiteks plaanilised katkestused, mis on seotud teenuse osutamiseks vajalike rajatiste hooldamise või rekonstrueerimisega?</p>		<p>Häire on takistus elutähtsa teenuse osutamisel, mille tõttu osutatakse elutähtsat teenust osalises mahus ja mis võib viia elutähtsa teenuse katkestuseni.</p> <p>Toimepidevust oluliselt häiriv sündmus on igasugune sündmus, mis võib häirida elutähtsa teenuse toimimist.</p> <p>Eelnõus toodud sündmuse all ei mõelda aga plaanilisi katkestusi. Pealegi plaaniliste katkestuste, hooldustööde ja rekonstrueerimise korral ei katkestata teenust tervikuna.</p>
4.	<p>CER direktiivi preambula punktis 25 on märgitud, et: „/.../ja näha ette parameetrid, mille põhjal teha kindlaks, millisel juhul on reaalne või võimalik häire oluline ja millest tuleb sel põhjusel teatada”. Samuti on direktiivi artikli 12 punktis 2 toodud: „Intsidendist tingitud häire või võimaliku häire olulisuse kindlakstegemiseks kriitilise tähtsusega üksuse tegevuse jaoks võetakse arvesse eelkõige järgmisi parameetreid: (a) häirest või võimalikust häirest mõjutatud kasutajate arv; (b) häire kestus või võimaliku häire eeldatav kestus; (c) häirest või võimalikust häirest mõjutatud geograafiline piirkond.”</p> <p>Palume eeltoodust lähtuvalt välja tuua, millistele parameetritele (mõjutatud isikute arv, kestus, piirkond) peaks teavituskohustusega hõlmatud oluline häire/katkestus vastama? Meie ettepanek on, et selliseks oluliseks häireks/katkestuseks võiks olla näiteks katkestus, mis kestab üle 24 tunni või katkestus, mis kestab alla 24 tunni, kuid mõjutab rohkem kui 1000 inimest ja/või sellise katkestuse piirkonnas on häiritud haigla, sotsiaal-, majutus- või haridusasutuse tegevus.</p>	<p>Arvestatud osaliselt</p>	<p>Eelnõu on täiendatud teavitamise tingimuste kriteeriumidega. Täpsemad kriteeriumid sätestab ETKA toimepidevuse määruuses, kuna teenuseti võivad kriteeriumid erineda. Vastav volitusnorm ETKAdele on eelnõusse lisatud.</p>
5.	<p>Eelnõu § 1 punktis 13, millega muudetakse hädaolukorra seaduse § 38 lõiget 3 ning täiendatakse seda punktiga 10</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Tulenevalt direktiivist peaks koostiste sagedus ja sihtrühm tulenema ETO riskianalüüsist.</p>

	<p>soovime täpsustada, kas teenuse toimepidevusega seonduvaid koolitusi tuleks läbi viia kohustuslikus korras kõigile töötajatele või ainult nendele, kes on otseselt seotud teenuse toimepidevuse tagamisega? Kas sellise koolituse alla kvalifitseerub ka praktiline õppus, mida ETO peab kord kahe aasta jooksul läbi viima? Lisaks ei ole eelnõus mainitud, et taolist koolitust peaks läbi viima kord aastas, seletuskirjas aga küll – palume eelnõu teksti selles osas täpsustada.</p>		<p>Riskianalüüsis saab hinnata, kes töötajatest vajab regulaarset koolitamist elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamiseks. Praktikas on nendeks töötajateks üldjuhul need isikud, kes on otseselt seotud elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamisega. Õppus ei ole koolitus ning õppusi tuleb korraldada lähtudes VV määrusest nr 76: https://www.riigiteataja.ee/akt/131072021003.</p>
<p>6.</p>	<p>Eelnõu § 1 punktiga 16 täiendatakse hädaolukorra seaduse §-i 41¹ lg-ga 1, mis näeb ette kohustuse ETO-le teostada taustakontrolli elutähtsa teenuse tagamisel. Sama sätte lõike 5 kohaselt tuleb taustakontrolli korrata iga kahe aasta tagant. CER direktiivi preambula punktis 24 on viidatud taustakontrollile kui võimalusele: „Seepärast on vaja võimaldada kriitilise tähtsusega üksustel taotleda teatavatesse töötajate kategooriatesse kuuluvate isikute taustakontrolli ja /.../”. Samuti viitab sellele ka artikli 12 punkti 1 sõnastus: „Liikmesriigid tagavad, et kriitilise tähtsusega üksustel on võimalik esitada taotlusi teatavatesse töötajate kategooriatesse kuuluvate isikute, sealhulgas selliste isikute, kelle töölevõtmist nendesse kategooriatesse kuuluvatele ametikohtadele kaalutakse, taustakontrolli tegemiseks, /.../.”</p> <p>Millistel põhjendustel on ette nähtud riigisisises õiguses karmim regulatsioon kui EL tasandil, st taustakontrolli läbiviimine kohustuslikus korras? Teeme ettepaneku reguleerida taustakontrolli läbiviimine sarnaselt direktiiviga ning jätta ETO-dele teenuse toimepidevuse tagamiseks taustakontrolli kasutamine võimalusena, mitte sätestada see kohustusena. Leiame, et taolise kohustuse panemine on ebaproportsionaalne, ETO-de jaoks ebamõistlikult koormav, kohustusega</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Nendime, et direktiivi taustakontrolli osa võib olla mitmeti mõistetav. Art 13 lg 1 p e kohaselt tuleb ETO-l tagada töötajate turvalisuse (meie mõistes usaldusväarsuse) piisav haldamine, sh nende isikute kategooriate määramine, kellelt nõutakse taustakontrolli läbimist. Sellest artiklist ja direktiivi eesmärgist tulenevalt tuleneb, et ETO on kohustatud viima taustakontrolli läbi. Kelle suhtes täpsemalt, st mis töötajate suhtes, seda peavad ETOd ise kindlaks määrama oma riskianalüüsis. Direktiivi art 14 lg-s 1 on öeldud, et liikmesriik peab täpsustama tingimused, mille alusel on ETO-l lubatud põhjendatud juhtudel ja üleriigilist riskianalüüsi arvesse võttes esitada taotlusi töötajate taustakontrolliks (seejuures komisjoni tõlgenduse kohaselt võib taotlus olla ka päring infosüsteemidesse). Seega art 14 lg 1 ütleb, et tuleb luua tingimused taustakontrolliks, kohustus aga tuleneb art 13 lg 1 p-st e. Sellest olemegi lähtunud eelnõus toodud regulatsiooni kavandamisel. Eelnõu taustakontrolli regulatsiooni on muudetud, ETOdele on sätestatud kaalumisõigus muude kuritegude toimepanemise suhtes lähtuvalt ETO riskianalüüsist. Vt ka eespool antud tagasisidet</p>

	<p>taotletava eesmärgi saavutamise vahendina küsitav ning kohati ka teostamatu, sest andmed kuritegude toimepanemises esitatavate kahtlustuste ja süüdistuste kohta ei ole karistusregistrist kättesaadavad. Lisaks on süütuse presumptsiooni põhimõtte valguses küsitav, kuidas kellegi suhtes pelgalt kahtlustuse või süüdistuse esitamise fakt saab tuua kaasa õiguslikke tagajärgi tsiviilõiguslike suhete kehtivusele.</p>		<p>Justiitsministeeriumile.</p>
7.	<p>Eelnõu § 1 punkt 16, millega täiendatakse hädaolukorra seaduse §-i 41_1 lõikega 1, kohustab ETO-si kontrollima ka koostööpartnereid, kes täidavad punktides 1-3 nimetatud ülesandeid võlaõigusliku kokkuleppe alusel. Kas taustakontrolli mitteläbimine annab aluse juba sõlmitud võlaõigusliku lepingu erakorraliseks lõpetamiseks vastava koostööpartneriga? Kas sellisel juhul võimaldatakse ETO-dele piiramatult ligipääs ka koostööpartnerite töötajate andmetele, mitte ainult ETO enda töötajatele? Selgitame, et juhul kui koostööpartner ei ole ETO, ei ole tal ka võimalik ise vastavat taustakontrolli enda töötaja osas läbi viia. Palume eelneva osas põhjalikult analüüsida taustakontrolli läbiviimise aspekte ning tulemuste juriidilisi tagajärgi, sh võlaõiguslike lepingute suhteid ning kajastada need seletuskirjas.</p>	<p>Selgitused</p>	<p>ETO on vastutav oma toimepidevuse tagamise eest, seega ei pea alati lepinguid lõpetama, vaid lepinguid saab ka muuta nii, et ETO lepingupartneril on kohustus ETO poolt tehtud taustakontrolli eesmärgi arvestades „saata objektile“ muu töötaja. Siin peab selgitama, et ETO toimepidevuse tagamises osalevad laias laastus a) ETO enda töötajad ja b) teenusepakkujad. Me ei näe vajadust muuta üht liiki lepingu regulatsiooni ehk TLSi, selles sätestatud alused on kohaldatavad ETO enda töötaja suhtes. Siin on küsimus alltöövõtjates ja lepingupartnerites, nende saadetud töötajate taustakontrollis. Vt eespool JUM tagasisidet. Esmane lahendus ei ole lepingute ülesütlemine, vaid teenuse tagamine muul, riske maandaval viisil.</p>
8.	<p>Eelnõu § 1 punkt 16, millega täiendatakse hädaolukorra seaduse §-i 41_1 lõikega 1, kohustab ETO-del kontrollida enda töötajaid, kes täidavad punktides 1-3 nimetatud ülesandeid. Eelnõu seletuskirjas on toodud, et taustakontrolli mitteläbimisel tuleks olemasoleva töötajaga tööleping lõpetada. Palume selles osas täiendada ka töölepingu seadust, et ETO saaks tööandjana konkreetse aluse töölepingu lõpetamiseks. Oleme seisukohal, et töölepingu seadus peab andma konkreetse õigusliku aluse, et töölepingu saaks</p>	<p>Selgitused</p>	<p>ETO saab öelda töölepingu üles TLSi § 88 lg 1 alusel TLSis sätestatud korras või pakkuda sama paragrahvi lõike 2 alusel töötajale võimaluse korral muud tööd. Puudub vajadus TLSi muutmiseks, kuna vastavad võimalused on juba kehtivas seaduses olemas. Tööandja võib töölepingu erakorraliselt üles öelda töötajast tuleneval mõjuval põhjusel, mille tõttu ei saa mõlemapoolseid huve järgides eeldada töösuhte jätkamist. TLSi § 88 lõikes 1 sätestatud</p>

	erakorraliselt üles öelda. Samasugune ettepanek on meil ka seoses tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõuga, mille kohaselt tuleb kriisiülesandega ametikohale asumisest või vastavate ülesannete täitmisest keeldumisel näha ETO-le kui tööandjale ette konkreetne alus töölepingu seaduses, millele tuginedes on tal võimalik tööleping erakorraliselt üles öelda.		aluste loetelu ei ole ammendav.
9.	Eelnõu § 1 punkti 16 kohaselt, millega täiendatakse hädaolukorra seaduse § 41 ¹ lõiget 1 punktiga 2, tuleb taustakontroll läbi viia isiku suhtes, kellele antakse ülesanne, millega antakse otsene või kaudne ligipääs elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamiseks vajalikule territooriumile, ehitistele, teabele või kontrollisüsteemidele. Meie hinnangul on nimetatud alus liiga lai arvestades asjaolu, et taustakontrolli läbiviimine on kohustuslik. Palume selgitada, mida tähendab praktikas „kaudne ligipääs”? Lisaks märgime, et „toimepidevuse tagamiseks vajalik territoorium” on väga lai mõiste, mis aga ei tähenda automaatselt seda, et territooriumile ligipääsevad isikud pääseksid ligi toimepidevusega seotud rajatistele või ehitistele. Näiteks võime toimepidevuse tagamiseks vajalikule territooriumile tellida erinevaid heakorratöid – need teenuseosutajad ei pruugi aga saada automaatselt ligipääsu toimepidevuse aspektist olulistele rajatistele või ehitistele. Kehtiva sõnastuse järgi peaksime aga neid siiski kontrollima. Eeltoodust lähtuvalt teeme ettepaneku kitsendada § 41 ¹ lõike 1 punktis 2 toodud alust toimepidevusega seonduvatele ehitistele (rajatistele), teabele ja kontrollisüsteemidele. Palume eelnõud vastavalt muuta.	Arvestatud osaliselt ja selgitused	Isikute ring, kelle suhtes tuleb ETO-l teha taustakontroll, määratakse ETO riskianalüüsis. Taustakontrolli ei tehta kõikidele ETO töötajatele, vaid üksnes neile, kes täidavad eelnõus nimetatud funktsioone. Riskianalüüsis määratakse teenuse toimepidevuse seisukohast ka kõik olulised ressursid, sh territoorium, hooned, infosüsteemid. Taustakontrollile tuleb allutada üksnes need isikud, kes täidavad eelnõus toodud funktsioone ja on seotud toimepidevuse seisukohast olulise ressursiga. Seega ei pea taustakontrolli läbima töötaja, kellel on ligipääs territooriumile, mis ei ole teenuse toimepidevuseks oluline. Samuti ei pea näiteks allutama taustakontrollile isikuid, kes teevad töid territooriumil, mis ei ole oluline ja mille kaudu ei pääse ligi toimepidevuseks olulistele objektidele. Sellegipoolest oleme eelnõu selguse huvides täiendanud. Jätame ära „otsene, kaudne, vahetu...” ja kasutame: „ülesanne, mis võimaldab ligipääsu...”. ETO peab selle ise iga ülesande kindlaksmääramisel selgitama ja põhjendama, kas hetkel justnimelt selle ülesande juures on taustakontrolli aspektist määrav „otsene või vahetu või kaudne” ligipääs.
10.	Eelnõu § 1 punktiga 16, millega täiendatakse hädaolukorra seaduse §-i 41 ¹ lõikega 2, määratakse lõikes 1 sätestatud ülesanded	Arvestatud ja selgitused	Eelnõu on täiendatud, jättes ETOdele õiguse võtta arvesse ja kaaluda isiku usaldusväarsust temale

	<p>kindlaks elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüsis. Meie hinnangul on mõistlik, et ETO-d saavad ise vastavalt enda vajadustele nendega seotud isikuid ning neile usaldatud ülesannete mõju teenuse toimepidevusele hinnata. Küll aga ei ole meil võimalik ette näha kõrvõimalikke olukordi ja ülesandeid, millisel juhul võiks taustakontrolli läbi viia. Seega leiame, et eelnõu tuleks täiendada võimalusega, mille kohaselt on ETO-l erandkorras võimalik taustakontrolli läbi viia ka riskianalüüsis sätestamata juhul, kui see on lõikes 1 toodud alustest lähtuvalt mõistlik ja vajalik. Palume eelnõud selles osas täiendada.</p>		<p>konkreetsel ülesande usaldamisel ETO juures. Sellest tingituna ei ole muudetud eelnõuga loetletud konkreetseid KarS kuriteokoosseise, vaid jäetakse võimalus arvestada mistahes kuritegusid, mis on konkreetse teenuse, täpsemalt teenuse osutaja kindlaksmääratud konkreetse ülesande täitmise vaates olulised. Näiteks karistusregistri andmed, et isikut on karistatud IT-alase kuriteo eest, on rohkem määravamad selliste ülesannete isikule usaldamisel, kus isik saab IT-süsteemidele ligipääsu, kuid pole määravad nt torustiku hooldamisel. Eelnõu on selles osas ka täpsustatud ning senisest selgemalt rõhutatud ETO olulist kohustust riskide hindamisel kindlaks määrata konkreetset ülesanded (NB! mitte isikud), kus taustakontroll on just ETO kui toimepidevuse eest vastutava isiku hinnangul eesmärgipärane. Nõustuda ei saa põhiõiguste riivega, mida seadus ei võimalda, st riskianalüüsi välise taustakontrolliga, seega peab ETO suutma nende ülesannete skoobi ikkagi kindlaks teha.</p>
<p>11.</p>	<p>Eelnõu § 1 punktis 16, millega täiendatakse hädaolukorra seaduse § 41¹ lõiget 7 punktiga 2, on sätestatud, et taustakontrolli ei pea teostama isiku suhtes, kellele on antud riigisaladusele juurdepääsu õigus juurdepääsuloa või julgeolekukontrolli teostava asutuse otsuse alusel. Eelnõu seletuskirjas on täpsustatud, et taustakontrolli nõue ei kohaldu ka töötajate suhtes, kes läbivad taustakontrolli lennundusseaduse alusel. Palume lisada ka lennundusseaduse alusel läbinud taustakontrolli alus eelnõu teksti või täpsustada sõnastust, et see oleks üheselt selge. Lisaks palume selgitada seletuskirjas, kuidas ja kust hakkavad ETO-</p>	<p>Arvestatud ja selgitused</p>	<p>Eelnõu taustakontrolli regulatsiooni on lähtudes esitatud märkustest täiendatud. Samuti on oluliselt muudetud lg 7 (nüüd lg 8). Säte on muudetud laiemaks, st eelnõus toodud regulatsioon ei kohaldu, kui muu seaduse alusel juba kontrollitakse eelnõus toodud asjaolusid. Eelnõus toodud asjaolusid kontrollitakse nt turvategevuse seaduse ning lennundusseaduse alusel. ETO saab lg 7 (8) kohaldamise kohta teada töötajalt endalt. Kui töötaja ei anna teada lg-s 7 esinevatest alustest ja ei esita kinnitavaid dokumente, siis</p>

	d vastavat infot saama isikute kohta, kes taustakontrolli mingil põhjusel läbima ei pea?		allutatakse teda taustakontrollile. Seega on töötaja enda huvides anda sellest asjaolust teada.
12.	Eelnõu § 1 punkti 17 kohaselt, millega täiendatakse hädaolukorra seaduse §-i 41 ² lõikega 2, säilitatakse sama paragrahvi lõikes 1 toodud isikuandmeid kuni 5 aastat taustakontrolli teostamisest arvates. Arvestades asjaolu, et taustakontrolli teostatakse regulaarselt iga 2 aasta tagant (§ 41 ¹ lg 5) leiame, et sellisel juhul oleks põhjendatud ka andmeid säilitada maksimaalselt 2 aastat taustakontrolli teostamisest arvates. Vastasel juhul peaksid ETO-d säilitama dubleerivalt mitme taustakontrolli tulemusi. Täiendavalt esitame ettepaneku võimaldada vastavaid andmeid säilitada samas infosüsteemis, kus taustakontroll läbi viiakse, st süsteem võiks taustakontrolli läbiviijale kuvada isikuga seotud viimase kontrolli kuupäeva ning tulemused. Ei oleks mõistlik, kui ETO peaks hakkama samu andmeid, mida süsteem väljastab, endale kuhugi eraldi salvestama, kuna see võib viia suurema tõenäosusega turvaintsidendini. Täiendavalt võiks süsteemil olla võimekus saata taustakontrolli eest vastutavale isikule isikupõhiseid automaatteavitusi, kui hakkab uus kontrolli teostamise aeg lähenema, et vähendada ETO-de halduskoormust.	Arvestatud osaliselt	Säilitamise sätted muudame selliselt, et need vastavad eelnõus sätestatud eesmärkidele ja koormavad ETOsid vähesel määral ning on õiguspärased. Näeme ka võimalust, et andmeid ei peagi säilitama, kuna ETO saab teha kontrolli päringuga registrisse piltlikult igal ajal, kui see on põhjendatud. Säilitamise vajadus tuleb kõne alla aga ETKA tehtava järelevalve raames ehk kui ETKA kontrollib, kas vastavat nõuet (ehk taustakontrolli) on ETO rakendanud.
13.	Eelnõu § 1 punkt 24, millega täiendatakse hädaolukorra seadust §-ga 45_1, näeb ette elutähtsat teenust korraldavale asutusele õiguse tellida sõltumatu audit või kohustada ETO-t seda läbima. Sätte kohaselt valitakse sõltumatu audiitor toimepidevust korraldava asutuse ning ETO kokkuleppel. Ka CER direktiivi artiklis 18 on nimetatud auditit käsitletud, mh on punkti 2 alapunktis b toodud, et audiitor peaks olema kvalifitseeritud. Mis kvalifikatsioon vastaval audiitoril peaks olema ja kes on täna Eestis vastava kvalifikatsiooniga teenuse pakujateks?	Selgitused	Teatud valdkondades on olemas vastava kutsega audiitorid, nt finantsauditi või infosüsteemide auditi läbiviimiseks. Eestis puudub eraldi kutseline audiitor teenuste toimepidevuse auditeerimiseks. Sellise universaalse audiitori leidmine oleks praktikas ka problemaatiline, arvestades elutähtsate teenuste erinevust. ETO toimepidevuse auditeerimiseks valitakse koostöös ETKAga sobiv audiitor. Audiitoreid võib olla ka mitu, olenevalt sellest, mida täpsemalt soovitakse toimepidevusest

			auditeerida. Audiitori valikul lähtutakse sellest, et isik oleks vastava erialase hariduse, teadmiste ja kogemustega, suutmaks anda pädevat hinnangut.
Eesti Arstide Liit			
1	<p>Kehtiva HOS § 36 lg 2 kohaselt „Sotsiaalministeerium korraldab tervishoiuteenuste korraldamise seaduse tähenduses vältimatu abi toimepidevust“. TTKS § 5 defineerib vältimatu abi mõiste: „Vältimatu abi käesoleva seaduse tähenduses on tervishoiuteenus, mida tervishoiutöötaja osutab olukorras, kus abi edasilükkamine või selle andmata jätmine võib põhjustada abivajaja surma või püsiva tervisekahjustuse.“ Eelnõu järgi muudetakse HOS § 36 lg 2 järgmiselt: „(2) Sotsiaalministeerium korraldab järgmiste elutähtsate teenuste toimepidevust:</p> <p>1) tervishoiuteenuste toimimine;</p> <p>2) ravimitega varustamine.“</p> <p>Meie hinnangul võib jääda mulje, et hädaolukorras tuleb tagada raviasutustes lisaks vältimatule abile ka teiste tervishoiuteenuste toimivus. Teenuste kirjeldus määratakse terviseministri määrusega, kuid pole selge, kas HVA haiglates saab piirduda ainult vältimatu abiga. Ka osa üldarstiabi osutavaid tervisekeskusi on plaanis muuta elutähtsa teenuse osutajateks, mistõttu pannakse neile täiendavaid kohustusi.</p>	Selgitused	<p>Elutähtsa teenuse nimetuse muutmine on seotud sellega, et lähitulevikus tunnistab SOM ETOks lisaks HVA haiglatele ja kiirabibrigaadi pidajatele teatud hulga üldarstiabi osutajatest. Möödunud kriisid Eestis ja välismaal on näidanud, et tervishoiu toimepidevuse tagamiseks ei piisa ainult EMO, IRO ja kirurgia osakondadest – teiste tervishoiuteenuste osutamise lõpetamisel pöörduvad inimesed EMOSse ja suurendavad selle koormust veelgi vaatamata raskete patsientide arvu suurenemisele tulenevalt hädaolukorra põhjustest.</p> <p>Nii nagu olete maininud, siis tervishoiuteenuste kirjeldus, mida peetakse elutähtsaks, täpsustatakse ministri määruses, mis on alles koostamisel. Lähtume siiski põhimõttest, et kriisis kättesaadavate tervishoiuteenuste hulk peab olema maksimaalne, et tagada inimeste tervis ja hajutada TTOde koormust. Ühtlasi peavad olema suurenevad nõuded riigile ja TTOdele jõukohased. Elutähtsa teenuse laiem definitsioon aitab muu hulgas tagada senisest suuremaid investeeringuid TTOde toimepidevusse.</p> <p>Kiirabide ja haiglate toimepidevuse nõuded on kirjeldatud tervise- ja tööministri 21.04.2018 määruses nr 17. SoM esitas laia riigikaitse ja elanikkonnakaitse investeeringute kavas rahalised</p>

			vajadused, mis kaasnevad määruses toodud nõuete suurendamisega. ETO kirjelduse ja nõuete suurendamine sõltub nende rahaliste vahendite tagamisest.
2.	Kindlasti oleks juba enne seaduse jõustumist vaja teha tervishoiusüsteemi ressursside ja võimekuse põhjalik analüüs ning selgitada välja eelkõige see, kui palju oleks vaja elutähtsate tervishoiuteenuste toimimiseks lisatööjõudu ja kust seda saada.	Selgitused	Terviseamet tagab ka praegu elutähtsa teenuse osutajate personali kriisiolukorras koostöös Kaitseressursside Ametiga, pidades silmas eelkõige riigikaitselisi kriise. Leiame, et nende tegevus aitab suurel määral leida vastused teie välja toodud vajadusele tagada olukorratadlikkust lisatööjõu osas.
Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühing			
1.	Tuletame meelde, et VOS eelnõuga seoses oleme edastanud oma tähelepanekud kirjaga 09.05.2023 nr 10, mida tuleks kindlasti ka käesoleva seadusloome protsessis arvesse võtta.	Arvestatud	Eelnõu koostamisel lähtutakse VOSi raames saadetud märkustest.
2.	Eelnõuga nähakse ette vajadus koostada erinevate tasandite riskianalüüsid, mis loogiliselt võttes peaksid olema omavahel kooskõlas ning mida ühendab Riigikantselei poolt koostatav üleriigiline riskiplaan. 1) kas ETO riskianalüüside aluseks saab edaspidi olla ainult üleriikliku analüüsi avalik osa või on teatud juhtudel võimalik juhinduda ka mitteavalikust informatsioonist? 2) Kuidas planeeritakse koordineerida elektri- ja gaasiühenduse katkestamise hierarhiast tulenevaid küsimusi, mis võib takistada nt kaugkütteenuse osutamist? Näiteks kui gaasivarustuse puhul on kodumajapidamised kaitstud tarbijad siis enamuse kaugkütteenettevõtteid seda ei ole. Samuti lülitatakse elektrivarustuse defitsiidi puhul kodumajapidamised elektrivõrgust välja esimesena, mistõttu toodetud kaugküttesoojus ei pruugi jõuda lõpptarbijateni. 3) Kuidas tagada transpordikütuse tarne kaugkütteenuse	Selgitused	1. ETOde riskianalüüside aluseks saab olla üleriigilise riskianalüüsi avalik osa ning teadmispõhiselt ka AK osa. 2. MGSis sätestatud gaasivarustuse prioriteetid tulenevad EL määrusest nr 2017/1938. Selle määruse art 2 p 5 kohaselt liigitatakse kaitstud tarbija alla ka kaugkütterajatis niivõrd, kui võrd see pakub kütet kodumajapidamistele, väikestele või keskmise suurusega ettevõtjatele või esmase sotsiaalteenuse osutajatele, tingimusel et rajatis ei ole suuteline üle minema muudele kütustele kui maagaas. MGS § 6 ¹ lg 1 p 2 kohaselt koosmõjus § 26 ¹ lg 2 p-ga 2 on soojusettevõtjad kaitstud tarbijad ning on prioriteetsusel teisel kohal peale kodutarbijaid. Sarnane olukord on ka elektritarbimisega, kus esimeses järjekorras on

	<p>osutamiseks hädavajalikule logistikaahelale, et kaugkütteteenusele vajalikud kütused jõuaksid katlamajadesse ning puiduvarumist ja tarnet oleks võimalik korraldada?</p> <p>Vastavat punkti tuleks püüda kindlasti täpsustada ning lahendused ennetavalt keskselt kokku leppida. Oluline on pidada silmas üleriigilist tervikpilti, sest üldjuhul pole neid teemasid võimalik üksiku ETO või KOV tasandil lahendada.</p>		<p>haiglad, hooldekodud jmt ja teises järjekorras ETOd, sh soojusettevõtjad. Erinevus seisneb selles, et elektri puhul ei ole kodutarbijad tööpoolest esimesel kohal ning kodutarbijale pannakse suurem vastutus enda elektriga varustamise eest. Seda paljuski selle tõttu, et elektrikatkestuseks on kodutarbijal lihtsam valmistuda kui gaasivarustuse katkestusteks. Liidu tõstatatud mure on arusaadav ja vajab lahendamist käesoleva eelnõu väliselt.</p> <p>3. Vedelkütusega varustamist elutähtsa teenusena tagatakse tanklate kaudu. Ka kriisis üritatakse võimalikult kaua säilitada tavapärasel mudelil. Selle aasta sügisel loob EVK 19 tanklat, mis hakkavad prioriteetselt väljastama operatiivsõidukitele ja ETOdele vedelkütust. Nimetatud tanklate võrgustik luuakse täiendavalt olemasolevale autonoomsete tanklate võrgustikule. Logistika ETO ja tankla vahel on jäetud ETO enda korraldada. Keskse logistilise lahenduse loomine vajab edasist arutlemist.</p>
<p>3.</p>	<p>Eelnõuga laiendatakse oluliselt ETOde ringi ja nähakse ette, et ETOde toimepidevuse riskianalüüsid ja plaanid tuleb koostada hiljemalt 2026. a 30. juuniks ning kõik koostatud riskianalüüsid ja plaanid tuleb koostööstada Riigi Infosüsteemi Ametiga (RIA). Et selline koostöölastus saaks olla nii suure hulga riskianalüüside ja plaanide ülevaatamisel lühikeses ajaaknas ka sisuline ega venitaks nende dokumentide vastuvõtmist, tuleb RIAle selle ülesande täitmiseks eraldada piisavalt ressursse ja (või) vajadusel kasutada riskipõhist lähenemist.</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Vastav muudatus on kooskõlastatud MKM ja RIAga. Eelnõu koostamisel on RIA koormusega arvestatud ning mõjud kajastatud seletuskirjas.</p>
<p>4.</p>	<p>Eelnõu näeb ette, et ETO on kohustatud teostama taustakontrolli füüsilise isiku suhtes, kellele usaldatakse</p>	<p>Arvestatud osaliselt/Selgituse</p>	<p>Ei saa nõustuda, et taustakontroll on ulatuslik ning ei ole riskipõhine. Taustakontrollile tuleb allutada</p>

	<p>elutähtsa teenuse osutaja juures järgmiste toimepidevuse riskianalüüsis kindlaks määratud ülesannete täitmine sõltumata sellest, kas ülesandeid täidetakse töösuhte, lepingu või muul alusel. Selline väga laiapõhjaline taustakontroll, mis hõlmab ka süütegudes kahtlustatavaid ja süüdistatavaid, on vastuolus süütuse presumptsiooniga ja riivab selliselt väga tugevalt andmesubjektide õigusi. On küsitav, kas see on proportsionaalne soovitava eesmärgiga, kuivõrd ei pruugi aidata tuvastada tegelikult ohtlikke olukordi. Seepärast oleme seisukohal, et taustakontrolli vajadus peab põhinema reaalsel vajadusel ning koostatud riskihinnangutel, mitte olema totaalne ja universaalselt kõigile isikutele kohalduv. Igal juhul on oluline vältida, et vältida väga suurest mahust tulenevalt kontrolli formaalseks muutmist. Samuti on mõistlik välja arendada riiklik digitaalne lahendus (või täiendada tsiviiltoetuse registrit), kus taustakontrolli päringud ja päringutulemused säiliks ning ETOdel poleks vajadust eraldi andmekogude loomiseks.</p>	<p>d</p>	<p>üksnes kindel isikute ring. Eelnõu kohaselt on taustakontrolli aluseks ETO riskianalüüs. ETO määrab oma riskianalüüsis isikute ringi, kelle suhtes tuleb rakendada taustakontrolli. Seega allutatakse taustakontrollile üksnes neid isikuid, kelle puhul on ETO analüüsi tulemusena jõudnud järelduseni, et nad täidavad eelnõus toodud funktsioone. Seejuures ka funktsioonide täpne kirjeldus jääb ETO pädevusse. Lähtudes JUM ja SIM ettepanekutest on eelnõu taustakontrolli osa muudetud selliselt, et ei pea kontrollima isiku süüdistatava või kahtlustatava staatust, samuti saavad ETOd kaalutusõiguse lepingusuhte lõpetamiseks. Säilitamise sätted muudame selliselt, et need vastavad eelnõus sätestatud eesmärkidele ja koormavad ETOSid vähesel määral ning on õiguspärased. Näeme ka võimalust, et andmeid ei peagi säilitama, kuna ETO saab teha kontrolli päringuga registrisse piltlikult igal ajal, kui see on põhjendatud. Säilitamise vajadus tuleb kõne alla aga ETKA tehtava järelevalve raames ehk kui ETKA kontrollib, kas vastavat nõuet (ehk taustakontrolli) on ETO rakendanud.</p>
<p>5.</p>	<p>Eelnõuga nähakse ette, et ETO peab viivitamata, kuid mitte hiljem, kui 24 tunni jooksul teavitama elutähtsa teenuse toimepidevust korraldavat asutust või tema käesoleva seaduse § 37 lõike 5 alusel määratud asutust elutähtsa teenuse katkestusest, katkestuse ohust, elutähtsa teenuse toimepidevust oluliselt häirivast sündmusest või sellise sündmuse toimumise vahetust ohust (edaspidi sündmus) ning esitama üksikasjaliku aruande hiljemalt ühe kuu jooksul.</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Katkestuse ja häire mõisted on täpsemalt selgitatud VV määruses nr 75 „Elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüsi ja plaani nõuded, nende koostamise ning plaani kasutuselevõtmise nõuded ja kord“.</p> <p>Katkestus on elutähtsa teenuse osutamise lakkamine. Häire on takistus elutähtsa teenuse osutamisel, mille tõttu osutatakse elutähtsat teenust osalises mahus ja</p>

<p>Antud sätet tuleks selgemini lahti kirjutada ning selgemalt defineerida sündmuse tunnused, mille puhul soovitud teavitamine peaks toimuma. Mõistlik oleks need tunnused kokku leppida riskianalüüsi koostamisel ning lähtuda teostatud mõjuhinnangutest teenuste katkemisele. Kindlasti peaks kohustusest väljas olema tavapärased arendus- ja uuendustegevused, mis toovad esile lühiajalisi katkestusi või häireid teenuste osutamisel.</p> <p>Samuti tuleks paremini defineerida, millist informatsiooni peab sisaldama kuu aja jooksul esitatav aruanne. Oleme seisukohal, et eeltoodud kriitilise sündmuse üksikasjaliku aruande vorm peaks kindlasti olema digitaalne ning esitatav nt tsiviiltoetuse registri vahendusel, mis lihtsustab kõiksuguste kokkuvõtete tegemist, info säilitamist ning hõlbustab RIA poolset toiminguid (eelõus pakutud sõnastuses on muidugi oht, et RIA kooskõlastused võivad suure mahu tõttu muutuda formaalseteks).</p>		<p>mis võib viia elutähtsa teenuse katkestuseni. Toimepidevust oluliselt häiriv sündmus on igasugune sündmus, mis võib häirida elutähtsa teenuse toimimist.</p> <p>Eelõus toodud sündmuse all ei mõelda aga plaanilisi katkestusi. Pealegi plaaniliste katkestuste, hooldustööde ja rekonstrueerimise korral ei katkestata teenust tervikuna.</p> <p>Teavitamise osas on eelõu täiendatud. Täpsemad teavitamise nõuded kehtestab ETKA.</p>
<p>6. Eelõuga nähakse ette kaugkütteseaduse muutmine. Uue sõnastuse järgi on elutähtsa teenuse osutaja iga võrgupiirkonnas tegutsev soojuse tootja ja võrguettevõtja. Samuti on soojusettevõtja, kelle tootmise prognoositav maht aastas on vähemalt 10 000 MWh võrgupiirkonna kohta, kohustatud soojuse tootmiseks tagama niisuguse koguse reservkütuse kasutamise võimaluse, mis kindlustab soojusvarustuse seitsme ööpäeva jooksul.</p> <p>Oleme seisukohal, et reservkütuse kasutamise kohustus ja ülesande täitmiseks sobiv lahendus tuleks leida ja kokku leppida ETO poolt läbiviidava riskianalüüsi käigus ning tegelikke olusid arvesse võttes. Oluline on vältida ülereguleerimist, sest see võib tähendada tohutuid investeeringuid (ülisuur mõju soojusettevõtjate kulubaasile) - olemasolevate tootmisvõimsuste sisulist dubleerimist ning</p>	<p>Mittearvestatud/ Selgitused</p>	<p>Nimetatud säte ei ütle, milliseid reservkütuseid tuleb konkreetselt varuda, vaid see sõltubki ettevõttest ja tema kasutatavatest kütusest ja/või võimalustest alternatiivseid kütuseallikaid kasutada. Samuti ei ole sättes öeldud, kas varu peab olema füüsiline või tagatakse lepingu alusel. Küll aga on sätte eesmärk suurendada teenuse toimepidevust ka olukorras, kus kütuse kättesaadavuses on häireid.</p> <p>Lisaks on Konkurentsiamet võimaldanud põhjendatud juhtudel (st tuleb elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüsis välja tuua ja põhjendada) toimepidevuse tagamisega seotud kulusid arvestada ka teenuse hinda.</p>

	<p>tarbijahinna ebavajalikkude kasvu. Täna olemasolevad tipu või varukatlad ei pruugi olla piisava võimsusega, et katta tarbijate soojusega varustamine külmadel talvekuudel.</p>		
7.	<p>Maagaasil on siiski vähemalt praegusel ajal veel väga oluline roll mõnede kaugkütte piirkondade kaugküttega varustamisel ja ka vajalike tipukoormuste katmisel. Sellega seoses oleks oluline muuta maagaasiseaduses (MGS) kehtestatud varude rahastamise korraldust, sest kaugkütteettevõtted on kohustatud tasuma nn varumakset, kuid pakutavast varustuskindlusest jäävad ilma. Varumakse tasumise kohustusega sihtgruppi tuleks muuta õiglasemaks (sihtotstarbeliseks), mis oleks ka ühiskonnale terviklikult õiglasem ning mõjutaks kaitstud tarbijaid tugevamini otsima alternatiivseid, paremini varundatud ja importkütustest vähemsõltuvaid lahendusi.</p> <p>Kindlasti tuleks riskianalüüsid läbi analüüsida kütuste defitsiidi tingimustes käivituvad protseduurid, temperatuuride langetamisega seotud asjaolud ning minimaalne tagatav temperatuur, et vältida hoonete ja süsteemide külmumist talvisel ajal.</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Varu antakse kasutusele (lubatakse EVK-l seda müüma hakata turule) Vabariigi Valitsuse korraldusega (HOSi § 18³ lõige 1) ja müüakse (gaasi müüjad, süsteemihaldur) kõikide Eestis paiknevate tarbijarühmade varustamiseks (MGS § 6¹ lõige 1) enne gaasi tarbimise piiramiseks meetmete rakendamist (MGS § 26² lõige 2) ja kaitstud tarbijate varustamiseks mõeldud gaasivarude kasutusele võtmist (MGS § 26⁴). Vastavalt määrusele (EL) 2017/1938 tuleb enne tarbijate gaasivarustuse piiramist rakendada kõik muud meetmed, mis on võimalikult turupõhised. Kuna gaasi varumakset kogutakse kõikidelt gaasi tarbijatelt, siis tarbijatel on põhjendatud ootus saada kriisiolukorras varust osa. Seega peaksid EVK varust saama osa ka gaasi kasutavate kaugkütte ettevõtjate. St neil on tõesti kohustus paralleelselt hoida üleval ka teiste kütuste kasutamise võimalust, aga see gaasi kasutamise piirang rakendub siis, kui EVK gaas on ammendunud ja kriisist ei ole siiski väljutud – siis asutakse piirama tarbimist ja muu hulgas keelatakse kaugkütjatel gaasi kasutamine. EVK hoitav gaasivarude on nii suur, kuna on mõeldud, et kaugkütjad seda ka kasutavad (eratarbimine on tagasihoidlik ja toidutööstus kõrge hinna juures seda väga tarbida ei soovi ja pigem püüab konserveerida tootmist).</p> <p>Seega gaasi varumakset maksavad kõik tarbijad</p>

			<p>olenemata kohustustest oma toimepidevuse tagamisel. Kindlasti on mõistlik võimaluse korral endale gaasivaru (gaasi müüjate kaudu) või gaasile alternatiivse kütte varu planeerida, kuna gaasi varustuskindluse halvenedes tõusevad hinnad kordades. Strateegilist varu ei ole kohustust osta, kui ettevõtjad on ise suutnud tagada oma varustuskindluse, kuid samas on alati sellistel ettevõtetel võimalus strateegilisest varust osa saada, kui selleks tekib vajadus. Tegemist on justkui tavalise kindlustuslepinguga, mis ei piira võimalusi ise kriisiks valmistuda ega võta ära vastutust ise toimida.</p>
<p>Eesti Gaasiliit</p>			
<p>1.</p>	<p>Maagaasiga varustamise valdkonna ETO-dele on küll seadusega pandud elutähtsa teenuse osutamise ja toimepidevusega seoses ülesanded, kui maagaasiseadusega (edaspidi MGS) pole tagatud võimalust elutähtsa teenuse osutamisest tekkivaid lisakulusid katta teenuse tarbijalt võetava võrguteenuse tasu arvelt. Nimelt MGS § 23 lõike 3 punkti 1 kohaselt tuleb võrguteenuse hind kujundada selliselt, et tagatud oleks võrguettevõtja vajalike tegevuskulude katmine. Võrguteenuse hindade arvutamise ühtse meetodika väljatöötamine on aga jäetud Konkurentsiameti pädevusse (MGS § 23 lõige 41), mistõttu on ka Konkurentsiameti kaalutluspädevuses otsustada, kas pidada elutähtsa teenuse osutamisega seotud tegevuskulusid võrguteenuse osutaja vajalikeks tegevuskuludeks, samuti see, millises ulatuses hinnata selliseid tegevuskulusid võrguteenuse hindade kooskõlastamisel MGS § 23 lõike 42 alusel põhjendatuks. Ka käesoleva eelnõu seletuskirjast tuleb</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Alates 2015. a Konkurentsiameti kujundatud seisukoha kohaselt on elutähtsa teenuse osutajal võimalik kajastada teenuse toimepidevusega seotud kulud teenuse hinnas, kui see vajadus tuleneb õigusaktist, elutähtsa teenuse osutaja toimepidevuse riskianalüüsist või plaanist. Teatud kulude puhul tuleb arvestada erisustega. Näiteks õppustega seotud kulud lülitatakse teenuste hinda kahe õppuste vahelise perioodi vältel (kui õppus toimub iga kahe aasta tagant, siis ühe aasta kuludes kajastatakse õppuse korraldamise kulusid 1/2 ulatuses). Varud on põhjendatud lülitada teenuse hinda nende soetusmaksumuselt arvutatud tulukuse kaudu, mis arvutatakse soetusmaksumuse korrutamisel põhjendatud tulunormiga (WACC). Põhjuseks on asjaolu, et hoides täiendava varu soetamiseks kulutatud rahalisi vahendeid nt pangakontol, teeniks</p>

<p>üheselt välja, et elutähtsa teenuse osutamine ning selle toimepidevust tagavad seadusest tulenevad kohustused põhjustavad ETO-le lisakulutusi. Eelnõu seletuskirjas on välja toodud, et olemasolevatele ETO-dele ei tohiks eelnõu põhjustada olulisi lisakulusid ja täiendavat halduskoormust, kuid nagu toome välja ka käesoleva kirja punktis 2, siis ei ole see väide meie hinnangul täpne. Lisaks tuleb arvestada, et olemasolevatele reguleeritud turul tegutsevatele ETO-dele on elutähtsa teenuse osutamist puudutavad ülesanded pandud juba eelnevalt ja seejuures ilma selleta, et oleks tagatud ühene selliste kulude elutähtsa teenuse kasutamise tasusse lülitamise võimalus. Käesolevast eelnõust tuleb ETO-dele uusi ülesandeid (taustakontroll, elutähtsa teenuse osutamisest katkestusest viivitamatu teavitamise ja üksikasjaliku aruande esitamise kohustus, koolituste korraldamise kohustus jne), millega kaasnevad uued kulud ja täiendav halduskoormus, kuid kulude katmise temaatika ja selliste kulude elutähtsa teenuse reguleeritud hinda lülitamise võimalus on endiselt lahendamata. Riik, pannes eraõiguslikele isikule seadusega kohustusi, peab tagama seadusega ka võimaluse selliste kulude katmiseks tarbijalt võetavate tasude arvelt.</p> <p><u>Eelnevast tulenevalt palume eelnõu täiendada MGS-i muudatustega, mis üheselt sätestavad, et võrguteenuse hindade kujundamisel tuleb tagada elutähtsa teenuse osutamisest ja sellega seotud õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmisest tingitud tegevuskulude katmine võrguettevõtjale võrguteenuse tasu kaudu.</u></p>		<p>ettevõtja sellelt intressitulu.</p> <p>Personalikulu on samuti võimalik kajastada teenuse hinnas. Vaatamata sellele, et juba olemasolev seadus lubab toimepidevusega seotud kulud kajastada teenuse hinnas, täiendame selguse mõttes § 17¹ lõiget 5 punktiga 4¹.</p>
<p>2. Eelnõu kohaselt ei tule ETO-l mitte pelgalt tagada (näiteks pannes vastava kohustuse lepingupartnerile, kellelt teenuseid ostetakse), et teenuseid realselt osutavad füüsilised isikud vastavad eelnõus toodud HOS § 41¹ lõike 3 nõuetele, vaid ETO peab ise läbi viima taustakontrolli oma</p>	<p>Arvestatud osaliselt</p>	<p>Lähtume karistusregistri seaduse § 30 lg 1 punktist 9 - Registrate ja Infosüsteemide Keskusel on õigus esitada päring teise liikmesriigi keskasutusele karistusregistris sisalduvate andmete kohta, kui andmeid soovib tööandja isiku tööle või teenistusse</p>

<p>lepingupartneriga õigussuhtes olevate isikute kohta. Seega tekib olukord, kus füüsilise isiku suhtes, kellel puudub õiguslik suhe ETO-ga, kuid kes näiteks töötab ETO-le teenust osutava juriidilise isiku juures, hakkab taustakontrolli läbi viima ETO. Eelnõu ei anna võimalust delegeerida taustakontrolli läbiviimist juriidilisele isikule, kellelt teenuseid ostetakse. Eelnevast tulenevalt ei saa nõustuda seletuskirjas esitatud väitega, et taustakontroll piirdub päringute esitamisega registritesse ja valmisvastuste saamisega. Teise isiku töötajate suhtes taustakontrolli läbiviimisega kaasneb ETO-le vajadus oluliselt ümber kujundada teenuste sisseostmise protsess, samuti regulaarselt tegeleda lepingupartneri töötajate isikute tuvastamise, teavitamise ja taustakontrolliga. See on ETO-le väga suur lisakoormus ja sellega kaasnevad olulised lisakulud. Eelnõu ei arvesta sellega, et ka ETO-le teenust osutaval juriidilisel isikul on juba ETO-le teenuse osutamiseks töötajate värbamise faasis vaja veenduda, et inimest on võimalik realselt ka ETO-le teenuse osutamisel rakendada. Olukorras, kus ETO-le teenust osutav juriidiline isik värbab inimesi ETO-ga sõlmitud lepingu täitmiseks, muutub ETO vahendajaks inimese nõuetele vastavuse väljaselgitamisel. <u>Oleme seisukohal, et taustakontrolli läbiviimise protsess tuleb muuta paindlikumaks ja tagada ka ETO-le teenust osutavale juriidilisele isikule võimalus ETO-ga või füüsilise isikuga lepingute sõlmimisel veenduda, et inimesed, keda ta kavatseb teenuse osutamisel kasutada, vastavad HOS § 411 lõike 3 nõuetele.</u></p>		<p>võtmisel isiku seadusega sätestatud nõuetele vastavuse kontrollimiseks. Eelnõu on täiendatud ka sättega, kus ETO-le antakse õigus nõuda välismaalasest töötajalt vajaduse korral ka vastava dokumendi või andmete esitamist tema karistatuse andmete saamiseks isiku päritoluriigis. Sarnane tõendamiskohustus on välismaalastele sätestatud praegu nt Eesti kodakondsuse taotlemise menetluses. Kontrolli ja päringu registrisse teeb ETO ise.</p>
<p>3. Eelnõu seletuskirja kohaselt on ETO-l võimalik tööleping üles öelda, kui isik ei vasta eelnõus esitatud HOS § 411 lõikes 3 toodud nõuetele. Palume eelnõu seletuskirjas täpsemalt selgitada, milline on sellisel juhul töölepingu seadusest tulenev</p>		<p>ETO saab öelda töölepingu üles TLSi § 88 lg 1 alusel TLSis sätestatud korras või pakkuda sama paragrahvi lõike 2 alusel töötajale võimaluse korral muud tööd. Puudub vajadus TLSi muutmiseks, kuna</p>

	töölepingu ülesütlemise alus ja tähtaeg. Samuti juhime tähelepanu, et vastav õigus peab olema ka tagatud ETO-le teenust osutavale juriidilisele isikule olukorras, kus inimese tööülesandeks on ETO juures teatud ülesannete täitmine, kuid selgub, et inimesel pole võimalik ülesandeid täita, sest ta ei vasta HOS nõuetele.		vastavad võimalused on juba kehtivas seaduses olemas. Tööandja võib töölepingu erakorraliselt üles öelda töötajast tuleneval mõjuval põhjusel, mille tõttu ei saa mõlemapoolseid huve järgides eeldada töösuhte jätkamist. TLSi § 88 lõikes 1 sätestatud aluste loetelu ei ole ammendav.
4.	Eelnõu kohaselt jõustub taustakontrolli läbiviimise kohustus eelnõu jõustumisel ehk 18.10.2024. a. Samas on taustakontrolli läbiviimise eelduseks vastavate ülesannete määratlemine ETO riskianalüüsis (eelnõus esitatud HOS § 411 lõige 2), mistõttu pole võimalik taustakontrolli läbiviimine enne eelnõu § 17 lõikes 6 või 7 sätestatud tähtaega. <u>Palume eelnõu täiendada taustakontrolli läbiviimise kohustuse jõustumise realistlike tähtaegadega.</u>	Arvestatud	Normid jõustuvad 18.10.2024. Taustakontrolli aluseks on ETO riskianalüüs, ETO ei saagi ja temalt ei eeldata taustakontrolli läbiviimist enne nõuetekohase riskianalüüsi kinnitamist. Eelnõu on täiendatud üleminekusättega.
5.	Eelnõust ei selgu, mis ajaks tuleb taustakontroll läbi viia seaduse jõustumise ajaks juba töötavate või teenuseid pakkuvate isikute suhtes – kuna isikute hulk, kelle suhtes tuleb taustakontroll läbi viia ja keda eelnevalt sellest ka teavitada, on võrguettevõtjatel märkimisväärne, tuleb ETO-dele anda selleks täiendav mõistlik aeg. <u>Palume eelnõu täiendada taustakontrolli läbiviimise rakendussätete ja mõistlike tähtaegadega.</u>	Arvestatud	Eelnõu on täiendatud üleminekusättega.
6.	ETO-del ja isikutel, kellelt ETO-d teenuseid ostavad, pole olnud võimalik arvestada taustakontrolli kohustuse ja eelnõus esitatud HOS § 41 ¹ lõikes 3 toodud nõuetega töölepingute, võlaõiguslike lepingute ja muude kokkulepete sõlmimisel. Nii näiteks ei pruugi ETO ja juriidilise isiku vahelises lepingus olla välja toodud konkreetseid füüsilisi isikuid, kes konkreetseid tegevusi teevad. Seega võib selliste füüsiliste isikute väljaselgitamine enne seaduse jõustumist sõlmitud lepingute osas nõuda aega, lepingu muutmist või hoopis lepingu ülesütlemist, millest võivad ETO-le tuleneda	Selgitused	Isikute ringi, keda tuleb allutada taustakontrollile, selgitatakse ETO riskianalüüsi koostamise ajal. Riskianalüüsi koostamiseks on antud ülemineku-aeg, see on ülemineku-aeg ka taustakontrolli isikute väljaselgitamiseks. Regulatsioon ei jõustu tagasiulatuvalt, vaid edasiulatuvalt ning ETOdele on antud ülemineku-aeg. Eelnõu on täiendatud üleminekusättega.

	täiendavad kulud (näiteks leppetrahvide, pikaajalise soodsa lepingu lõppemise vms näol). <u>Eelnevat arvestades palume täiendavalt analüüsida, kas regulatsiooni kohaldamine enne seaduse jõustumist tekkinud õigussuhetele on kooskõlas õiguspärase ootuse põhimõttega.</u>		
7.	Oleme seisukohal, et juhul kui analüüs kinnitab, et enne seaduse jõustumist tekkinud õigussuhetele tasutakontrolli rakendamine on kooskõlas õiguspärase ootuse põhimõttega, tuleb eelnõuga tagada ETO-le võimalus enne seaduse jõustumist sõlmitud lepingud või muud kokkulepped lisakulutusi kandmata lõpetada, kui HOS § 41 ¹ lõikes 1 nimetatud ülesandeid täitev isik ei vasta HOS § 41 ¹ lõikes 3 sätestatud nõuetele või kui ETO-l polegi võimalik konkreetset füüsilist isikut sõlmitud lepingu raames välja selgitada (näiteks põhjusel, et juriidilisest isikust lepingupartner keeldub oma töötaja andmeid avaldamast, sest enne seaduse jõustumist sõlmitud leping sellist kohustust ei sätesta).	Selgitused	Lisaks lepingus ettenähtule peavad lepingupooled arvestama seadusest tuleneva regulatsiooniga. Taustakontrolli tegemise õigus on nimetatud füüsilise isiku suhtes jätkuvalt elutähtsa teenuse osutajal. Elutähtsa teenuse osutajal on taustakontrolli tegemiseks õigus saada temaga lepingulises suhtes oleva juriidilise isiku töötaja isikusamasuse kontrollimiseks vajalikke isiku üldandmeid ja õigus teha vastavad päringud tema teovõime ja karistatuse andmete kontrollimiseks. Eelnõus sätestatud asjaolude ilmnemisel on elutähtsa teenuse osutajaga lepingulises suhtes oleval juriidilisel isikul võimalik anda konkreetse ülesande täitmine elutähtsa teenuse osutaja juures muule töötajale.
8.	ETO-dele tasutakontrolli läbiviimisega kaasnevate mõjude analüüs tuleb üle vaadata, sest see lähtub väärast eeldusest, et kõik taustakontrolli kohustusega inimesed töötavad ETO-des või ETO-dega seotud sektorites. Nagu juba selgitatud, ostavad võrguettevõtjad sisse avariivalmisoleku ja avariide likvideerimise teenust, samuti gaasivõrgu hooldus-, projekteerimis-, ehitus- ja rekonstrueerimisteenuseid. Seega on sektorid, mida taustakontroll puudutab, märkimisväärselt laiem. Samuti selgitasime eelnevalt, et taustakontrolli kohustus ei piirdu vaid minimaalse pingutusega registrisse isikukoodi sisestamise näol, vaid ETO muutub sisuliselt	Arvestatud	Seletuskirja on täiendatud.

	vahendajaks oma lepingupartneri ja tema töötajate vahel, teostades lepingupartneri töötajate isikusamasuse tuvastamise, isiku teavitamise taustakontrollist, samuti lepingupartneri teavitamise tasutakontrolli tulemustest. Sellega on ka mõju ETO töökorraldusele väga suur ja muudatuse rakendamine eeldab täiesti uute teenuste ostmise lepingute sõlmimise protsessi väljatöötamist ja rakendamist.		
9.	Eelnõuga kaasnevate kulude kohta märgime lisaks eelnevale, et reguleerimata on, kes tasub eelnõu § 1 punktis 24 sätestatud sõltumatu auditi tellimise või selle kohustusliku läbimise kulud. Sõltumatu audit tellitakse riikliku järelevalve raames ekspertarvamuste ja hinnangute asemel ja riikliku ülesande kulud peab kandma riik. Siiski ei käsitle eelnõu seletuskirja mõjude osa auditi kulusid riikliku järelevalve läbiviija võimalike kuludena. Kuna sõltumatu audiitor valitakse riikliku järelevalve läbiviija ja ETO kokkuleppel, siis võib jääda mulje, et ka auditi kulude kandmine saab olla näiteks kokkuleppe teemaks. <u>Hilisemate vaidluste vältimiseks palume eelnõu täiendada ja üheselt sätestada, et sõltumatu auditi kulud kannab asutus, kes riikliku järelevalve raames sõltumatu auditi tellib või kohustab ETO-t sõltumatut auditit läbima.</u>	Arvestatud osaliselt	Eelnõu sõnastust on täiendatud. Kui auditi tellib järelevalveasutus, kannab kulud asutus ise. Auditi kohustuse panemisel ETO-le tellib auditi ja kannab kulud ETO ise.
Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit			
1.	CER direktiiv tuleb Eesti õigusesse üle võtta hiljemalt 17.10.2024. Samaaegselt on Eestil endal plaan hädaolukorra seadus (HOS) ja teised seadused koondada ühtsesse tsiviilkriisi ja riigikaitse seadusesse, mis on juba läbinud ametliku kooskõlastusringi. Eeltoodut arvesse võttes ei saa meie hinnangul pidada otstarbekas nende muudatuste tegemist eraldiseisvalt (esmalt muudetakse HOS-i direktiivi	Selgitused	CER direktiiv jõustus 16.01.2023, mil VOSi eelnõu oli valmis läbima kooskõlastusringi. Tähtaegseks CER direktiivi ülevõtmiseks menetletakse vastavad muudatused eraldiseisvalt kuni jõudmiseni Vabariigi Valitsusse. Vabariigi Valitsuses on kavas eelnõud liita ja menetleda edasi VOSi eelnõuna.

	<p>ülevõtmiseks ja seejärel tehakse veel rida muudatusi seoses õigusaktide kodifitseerimisega). Palume Riigikantseleil esitada põhjendus, miks menetletakse CER direktiivi ülevõtmist eraldiseisvalt tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõust. Need mõlemad eelnõud muudavad hädaolukorra seadust ja menetlused toimuvad paralleelselt, mistõttu jääb see arusaamatuks.</p>		
2.	<p>Elutähtsa teenuse osutaja kontaktisikust teavitamine (eelnõu punkt 9 - HOS § 38 lõige 11 ja punkt 12 - HOS § 38 lg 3 p 8) ITL soovib andmete kogumise ja kasutamise aspektid eelnõus veel sisuliselt läbi mõelda. Lähtudes nii koalitsioonilepingus kui ka valitsuse tegevusprogrammis sätestatud bürokraatia vähendamise ja andmete ühekordse kogumise printsiibist on vajalik tagada, et vastavaid andmeid kogutakse üks kord ning minimaalselt vajalikus ulatuses. <u>See tähendab, et õigusloomeliste muudatuste tulemusena tuleb tagada alljärgnev:</u> Andmete esitamine riigile toimub ühekordselt, mille mitut kanalit pidi ja erinevatesse registritesse; - Andmete kogumine on eesmärgipärane ja kogutud kontaktandmeid kasutatakse ka praktiliselt tegelike hädaolukordade lahendamisel (st selleks ei peaks olema eraldi kontaktkriisimeeskond jne). Eelduseks on ju asjaolu, et eelnevõtte või asutus on kõigepealt ise huvitatud hädaolukorra lahendamisest; - Andmete töötlemine, sh andmete kasutajad ja andmetega seotud tegevused ning protsessid</p>	Selgitused	<p>Säilitamise sätted muudame selliselt, et need vastavad eelnõus sätestatud eesmärkidele ja koormavad ETOSid vähesel määral ning on õiguspärased. Näeme ka võimalust, et andmeid ei peagi säilitama, kuna ETO saab teha kontrolli päringuga registrisse piltlikult igal ajal, kui see on põhjendatud. Säilitamise vajadus tuleb kõne alla aga ETKA tehtava järelevalve raames ehk kui ETKA kontrollib, kas vastavat nõuet (ehk taustakontrolli) on ETO rakendanud.</p>

	on selged, läbipaistvad ja andmete juurdepääs ning töötlemine on kooskõlas õigusaktidega.		
3.	<p>Intsidentidest ja sündmustest teavitamine (eelnõu punkt 11 – HOS § 38 lg 3 p 4 ja punkt 13 – HOS § 38 lg 3 p 11)</p> <p>Intsidentide teavitamise osas on vajalik tagada, et kaaluvate intsidentide korral välistatakse topelt teavitamine/ raporteerimine. Kui riiki on intsidentist teavitatud, siis ühest korrast peab piisama.</p> <p>Näiteks on vajalik vabastada elutähtsa teenuse osutajad (ETO-d) nende intsidentide HOS-i alusel topelt teavitamise kohustusest, millest ETO on juba kohustatud teavitama küberturvalisuse seaduse (KüTS) alusel. Alternatiiv on välistada HOS-ist elutähtsa teenuse intsidendid, mis on seotud võrgu- ja infosüsteemidega. <u>ITL-i epanek: ETO kohustus korraldavale asutusele esitada ülevaade koos ennetavate meetmetega puudutab ainult katkestusi, mis on ületanud seadusega määratud teenuste toimepidevuse taset, mitte kõiki intsidente nagu hetkel eelnõus kirjas.</u></p>	Arvestatud osaliselt	<p>Täpsema teavitamise korra, sh nõuded aruandele sätestab ETKA toimepidevuse nõuete määruis. Teavitama ei pea plaanilistest sündmustest. Eelnõu on täiendatud sellekohaste sätetega.</p> <p>Sideettevõtjatele on ETKA juba kehtestanud teavitamise nõuded oma toimepidevuse nõuete määruis ning need nõuded vajavad täiendamist vähesel määral.</p> <p>Intsidentide puhul on teatud juhtudel raske eristada, kas on tegu puhtalt küberintsidentiga või muu sündmusega, selle tõttu on ka jäetud nii ETKA kui ka RIA teavitus. Üldjuhul ei eelda see ka suuremat koormust, üksnes täiendava e-posti aadressi lisamist kirja saajate väljale.</p>
4.	<p>ETO strateegia (eelnõu punkt 21 - HOS § 416)</p> <p>Leiame, et juhul kui see strateegia riigi poolt ETO-de kohta koostatakse, siis peab olema selge kontroll ka selles sisalduva potentsiaalselt äärmiselt tundliku info kogumise, töötlemise ja edastamise õngimuste ning turvalisuse taseme kohta.</p> <p>ETO-delt strateegiate kogumisega ja koondamisega kaasneb ETO-le oht, et tema strateegia kui äriiselt tundlik info läheb ETO enda kontrolli alt välja. See tähendab, et puudub arusaam ja teadmine, kes seda infot töötleb, kellele edastab ja milliseid meetmeid</p>	Selgitused	<p>Strateegias tuuakse välja valdkonna üldeesmärgid ja tegevused. Selle detailsuse tase on sarnane STAKi, RKAKi või ENMAKiga. Strateegias ei ole kavas kajastada sellist informatsiooni, mis võib ohustada ETOde toimepidevust või riiki.</p>

	<p>konfidentsiaalsuse tagamiseks kasutatakse. Antud hetkel puudub ITL-i kuuluvatel ETO-del veendumus, et sealjuures tagatakse tundlikku ja ärisaladust sisaldava info piisava konfidentsiaalsuse astmega töötlemine üksnes piiratud arvu ametnike poolt ning üksnes vajalikus ulatuses.</p> <p>Täna on kehtestatud konfidentsiaalsusnõue HOS-is riskianalüüsi ja plaani kohta, aga mi□e strateegia kohta.</p> <p><u>ITL-i e□epanek</u>: täpsustada eelnõus strateegia koostamisega, info kogumise, töötlemise ja edastamisega, sh konfidentsiaalsusega seotud, õigusi ja kohustusi ning protseduuri.</p> <p>Lisaks palume selgitada, miks nõutakse eraldi ETO strateegia koostamist, kuna samad teemad on nagoonii e□evõtete võrgu ja teenuste arendamise strateegia osaks. Samu□ seda, mida ETO tagasi saab sellest, kui oma strateegia riigile annab. Kas riik analüüsib saadud strateegiaid ja annab e□evõtetele tagasisidet ning soovitusi või ETO-le pannakse vaid esitamiskohustus?</p>		
<p>5.</p>	<p>ETO riskianalüüs ja toimepidevuse plaan (eelnõu punkt 13 - HOS § 38 lg 3 p 9 ja eelnõu p 14 - HOS § 40 lg 10)</p> <p>ETO peab koostama toimepidevuse riskianalüüsi ja plaani keh□va HOS §-des 39 ja 40 sätestatu kohaselt ning esitama selle elutähtsa teenuse korraldajale kinnitamiseks. Seetõ□u tekkis meil küsimus, kas eelnõuga punk□ga 13 lisatav kohustus HOS § 38 lg 3 p 9 (meetmed teenuse taseme saavutamiseks) ei ole oma sisus osaliselt dubleeriv kohustus ETO jaoks?</p> <p>Lisaks tundub ITL-ile ebaproportsionaalne meede esitada</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Tegemist ei ole kattuvate kohustustega. Toimepidevuse riskianalüüsis tuuakse kolmeaastane meetmete kava. Eelnõu § 38 lg 3 p-s 9 sisalduv aruanne on aga sisuliselt iga-aastane kokkuvõtte ETO rakendatud meetmetest.</p>

<p>kogu riskianalüüs ja plaan Riigi Infosüsteemi Ametile (RIA), kelle pädevusse kuulub üksnes ühe säde osas hinnangu andmine (saartalitlus), mis omakorda viitab KÜTS sätetele. Kas nimetatud järelevalve funktsiooni saab teostada viisil, et RIA-le esitatakse vaid seda sätet puudutav osa, mille osas teostab RIA järelevalvet HOS § 45 lg 1 p 4 kohaselt KÜTS alusel?</p> <p>ITL-i epanek:</p> <p>1) miie sätestada eraldi kohustusena eelnõu punktiga 13 HOS § 38 lg 3 p 9 või alternatiivsena lisada ETO-dele kohustusest välistus olukorraks, kus see on juba kaetud HOS § 40 alusel riskianalüüsi ja plaani esitamisega.</p> <p>2) piirata § 40 lg 10 alusel esitatava info (riskianalüüsi ja toimepidevuse plaani) mahtu üksnes § 41 lg 2 nõuet käsitleva osaga.</p>		
<p>6. Saartalitlus (eelnõu § 1 punkt 15 – HOS § 41 lg 2) Eelnõu § 1 punktis 15 sisalduva saartalituse nõude osas esitasime oma epanekud Riigikantseleile 07.07.2023 seoses samas sõnastuses säde lisamisega tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõusse. ITL-i epanek: jääda sädest välja järgmine osa: „ühendatud üldkasutatava elektroonilise side võrgu liiniraja“. Selgitus: tegemist on üleliigse täpsustusega. Sellise sõnastuse eeldus on, et kõik elutähtsa teenuse osutajad (ETO-d) on taganud oma teenuse merekaabli või läbi füüsilise liiniraja. Leiame, et siinkohal peaks ETO-del olema vabad käed valimaks, millisel viisil ja vahenditega on ühendused loodud. Oluline on, et oleks alternatiivne viis ja vahend teenuse toimimise</p>	<p>Arvestatud</p>	

	tagamiseks, kui üks (tavapäraselt kasutatav) ühendus on katkenud. Meie e-epaneku aktsepteerimine muudaks selle säe sõnastuse tehnoloogianeutraalseks.		
7.	<p>Taustakontroll (eelnou punktid 16 ja 17 – HOS § 411 ja § 412)</p> <p>Eelnõus sisalduv isikuandmete töötlemise õigus (HOS § 412) ei ole meie hinnangul kooskõlas ETO ülesannete täitja taustakontrollist tuleneva piirangu ulatusega (HOS § 411 lg 3). Isikuandmete töötlemise õigus on meie hinnangul oluliselt ulatuslikum, kui on vajalik seadusest tuleneva taustakontrolli tegemiseks ja piirangu aluse puudumise kontrollimiseks.</p> <p>Eelnõuga kehtestada plaanitav taustakontroll ETO-de jaoks:</p> <ul style="list-style-type: none"> - on oluliselt kitsam (teovõime kontroll ja riigivastaste- ja terrorikuritegude puudumine), kui seda on näiteks tänased kontrollid usaldusteenusega seoses. Näiteks e-idenimise ja etehingute usaldusteenuse seaduse § 5 p 9 kohaselt ei tohi olla kehivat karistust tahtlikult toimepandud kuriteo eest (mille üksnes riigivastast või terrori kuritegu); - ei välista kõrge riskiga riikide kodanike töötamist elutähtsa teenuse ülesannetes ega sea piiranguid kodakondsuse osas; - ei ole arvestanud Ees äriõiguslike ja tööõiguslike piirangutega taustakontrolli tegemisel. <p>Nimelt saab ETO määrata riigikaitselisi ametkoha oma töötajate vaates, mille teise juriidilise isiku juures töötavate töötajate suhtes. Kui HOS § 411 lg 1 jätab ülesannete täitmise aluse</p>	Selgitused	Säilitamise ja andmete töötlemise sätted muudame selliselt, et need vastavad eelnõus sätestatud eesmärkidele ja koormavad ETOsid vähesel määral ning on õiguspärased. Näeme ka võimalust, et andmeid ei peagi säilitama, kuna ETO saab teha kontrolli päringuga registrisse piltlikult igal ajal, kui see on põhjendatud. Säilitamise vajadus tuleb kõne alla aga ETKA tehtava järelevalve raames ehk kui ETKA kontrollib, kas vastavat nõuet (ehk taustakontrolli) on ETO rakendanud.

<p>vabaks (kas töösuhe, leping või muu alus), siis praktiliselt oleks see muude lepingute puhul raskem täidetav. Sama kehtib töötaja töölepingu lõpetamise kohta, st töölepingu seaduses ei ole alust töölepingu ülesütlemiseks mistahes taustakontrolli tulemustest sõltuvalt;</p> <ul style="list-style-type: none"> - ei täpsusta, kas nimetatud päringute tegemine karistusregistrist on tasuta (nii ETO-le kui elutähtsat teenust osutavale lepingulisele partnerile oma töötaja suhtes päringute tegemiseks); - Sätest ei ole hetkel arusaadav, et päring riigi registritesse annaks vastused ka isiku teovõime või isiku kohta esitatud süüdistuste kohta. Seletuskirjas on küll kirjas tulevikus loodava kavatsusena riigi plaan arendada vastavaid rakendusi, kuid seda kontrollimist võimaldava registri/rakenduse olemasolu ei kajasta seaduse eelnõu. Leiame, et juhul, kui riik sätestab seadusega eelne ETO-dele taustakontrolli kohustuse ja selle ulatuse, siis peab riik sätestama ka eelnõus omapoolse kohustuse tagada nende kontrollide (nt taustakontrolli) teostamist võimaldavad IT rakendused/ registrid. Ilma vastavate registrite ja rakenduste olemasoluta ei ole ETO-del võimalik neid nõudeid täita; - Samuti jääb arusaamatuks laiaulatuslik alus isikuandmete töötlemiseks, mis puudutab isiku kahtlustatavana või süüdistatavana uurimise all olemise kohta, välismaal karistuse olemasolu jms infot. <p>ITL-i eelpanekud:</p>		
---	--	--

<p>Juhul, kui ETO-dele taustakontrolli õigus või kohustus seadusega e- nähakse, siis peab see olema läbimõeldud, proportsionaalses ulatuses, sh isikuandmete töötlemise vaatest, realselt riigi registrite/rakenduste abil teostav ja asjakohane.</p> <p>ETO-de vaatest võiks karistusregistri päring olla pigem sarnane tänase e-idenimise ja e-tehingute usaldusteenuse seaduse § 5 p-le 9, mille kohaselt ei tohi olla kehvat karistust tahtlikult toimepandud kuriteo eest, sh riigivastase ja terrorikuriteo eest. See hõlmaks endas ka arvuüsteemi tungimisega ja selle häirimise või kahjustamisega seotud kuritegusid (KarS § 406, § 407).</p> <p>Juhul, kui elutähtsate teenuste toimimise tagamise vaatest on oluline kodakondsus ja sanktsioneeritud isikute välistamine (mida võib jäeldada isikuandmete töötlemise säe järgi - § 412), siis teeme eepaneku see ka nii sõnaselgelt taustakontrolli tegemise juures sätestada. Alternatiivselt võib viidata selgelt, et konkreetse ETO taustakontrolli alused tulenevad ETO riskianalüüsist.</p> <p>Vastasel juhul jäävad arusaamatuks ka eelnõuga (§ 412) antavad õigused isikuandmete töötlemiseks (need on oluliselt ulatuslikumad, kui teovõime ja karistusregistri kontrollimiseks vaja on).</p> <p>Rõhutame, et eevõtetele on abiks see, kui infosüsteemide liides õigeaegselt valmis saab ja tööle hakkab. Sellise liidese olemasolu oleks suureks abiks ja teeks kontrolli teostamise efektiivse(ma)ks .</p> <p>Lisaks vajab lahendust teiste riikide registreid puudutav. Nimelt sätestavad CER direktiivi põhjenduspunkt 32 ning arõkkel 14, et teiste liikmesriikide</p>		
--	--	--

	<p>hallatavate karistusregistriandmete saamiseks on võimalik kasutada Euroopa Karistusregistrite infosüsteemi (ECRIS) või mis tahes muud käesaadavat teavet. Hetkel ei ole eelnõus säeuid karistusregistriandmete kontrolliks, kui asjaomase isiku andmed on teise liikmesriigi hallatavas registris. Teeme epaneku lisada eelnõusse kord, mille alusel oleks võimalik karistusregistri andmete saamiseks kasutada Euroopa karistusregistrite infosüsteemi.</p>		
<p>8.</p>	<p>Audit (eelnõu punkt 24 – HOS § 451) Arvestades audiivõimalikku kaaruvust suures osas KüTS alusel tehtava audiiga, siis tuleb selgelt eristada, mille osas auditit tehakse ning välistada kaaruvad kohustused audiit tegemiseks (KüTS ja HOS alusel). Kõikidele ETO-dele kohaldub KüTS, sh määrus „Võrgu- ja infosüsteemide küberturvalisuse nõuded“ millega on pandud ETO-dele kohustus: elutähtsate teenuse regulaarne E-ITS audit või ISO27001 sertifikaat (millega kaasneb samuti regulaarne audit). ITL-i epanekud: 1) esmane epanek on audiit kohustus üldse eemaldada, kuna ETO-d teevad audiit juba KüTS alusel ning näevad oma riskianalüüsis ja toimepidevuse plaanis eelvajalikud meetmed nõuetekohaseks teenuse osutamiseks. Audit toimepidevuse osas ei annaks meie hinnangul lisaväärtust; 2) juhaks, kui sõltumatu audiit kohustust peetakse põhjendatuks ja see jääb eelnõusse alles, siis on meie epanekud järgmised:</p>	<p>Selgitused</p>	<p>KÜTSi alusel tehtav audit on regulaarne audit. Eelnõukohane audit on järelevalveasutuse täiendav audit tervikliku või mingi osa ETO toimepidevuse hindamiseks. Seda tehakse järelevalvemenetluse raames. Seega ei ole eelnõus toodud audit regulaarne, vaid vajaduspõhine. Järelevalveasutuse pädevus tellida audit või kohustada ETOt auditit tellima ja läbima tuleneb direktiivi artiklist 21.</p>

	<p>a. palume välistada KüTS kohase audi□ osas dubleeriv kohustus audi□ tegemiseks;</p> <p>b. palume sätestada, et audi□ kulud kannab elutähtsat teenust korraldav astutus, mi□e elutähtsa teenuse osutaja ise;</p> <p>c. palume sätestada selgelt, et audi□ tegemine on kas vajaduspõhine (aluseks näiteks korduvad intsidendid) või vähemalt mi□e iga-aastase regulaarsusega. Vastasel korral toob see kaasa asjatut halduskoormust mõlemale poolele.</p>		
<p>9.</p>	<p>Palume Riigikantselei selgitust elutähtsate teenuste nimekirja kohta. Nimelt on CER direk□ivi lisas loetletud mitmeid sektoreid ja elutähtsa teenuse osutaja kategooriad, mida käesoleva eelnõu kohaselt ei kavandata Ees□s elutähtsa teenuse osutajaks nimetada.</p> <p>Näiteks CER direk□ivi lisa punkt□ga 8 hõlmatud digitaristu kategooriad nagu pilveandmetöötlusteenus, andmekeskusteenus, sisulevivõrguteenus jm. Eelnõu seletuskirja lisaks olevas vastavustabelis olete hinnanud ühte punkt□ tervikuna ehk punkt□ 8 osas on märgitud ülevõetud, sest elektroonilise side teenuse osutajad on ETO-d. See tekitab küsimuse, mis saab ülejäänud digitaristu kategooriatest – kui nende hulgas ei ole ETO-sid tuvastatud ega plaanis tuvastada, siis palume selle selgelt vastavustabelisse kirja panna.</p> <p>Sama küsimus on CER direk□ivi lisa punkt□ 2 alampunkt□ d kohta – vastavustabelis on märgitud, et punkt on üle võetud, kuna ehitusseadus□kuga on ETO-d maanteede ja kohalike teede korrashoidjad. Punkt□ 2 alampunkt d nimetab ka intelligentsete</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Vastavustabeli kommentaaride lahtris on toodud esile, mis ettevõtteid on tuvastatud ETOdena. Ei ole välistatud, et tulevikus elutähtsate teenuste või ETOde nimekirja laiendatakse. Vastavat vajadust hinnatakse edaspidi üleriigilise riskianalüüsi koostamise käigus.</p>

	<p>transpordisüsteemide operaatoreid. Kui nende hulgas ei ole ETO-sid tuvastatud ega plaanis tuvastada, siis palume selle selgelt vastavustabelisse kirja panna.</p>		
<p>Eesti Toiduainetööstuse Liit</p>			
<p>1.</p>	<p>Infoturbestandardist E-ITS. Toiduliit ei vaidlusta infoturbe olulisust, kuid leiame, et etalonturbe standardi seadmine miinimumnõudeks on äärmiselt ebaproportsionaalne ning küberturvalisuse parandamiseks on palju mõjusamaid meetmeid, veel enam olukorras, kus terve eelmise aasta pidid ettevõtted maandama gaasi- ning elektri varustuskindluse ohte omavahenditega. Tööstustele ja jaekaubandusele karmide infoturbenõuete kehtestamisest ei ole kasu, kui kogu ahela ulatuses (EDIlahenudsed, logistika) ei ole toimepidevus tagatud.</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Küberturvalisuse nõuded on ainult üks osa kogu teenuse toimepidevusest, nii nagu ka elektriga või maagaasiga varustamine. Elektri, gaasi, side ja muude teenuste või vajalike ressursside kohta on ETKAdel üldjuhul kehtestatud ka toimepidevuse nõuded, mille kohaselt tuleb ETOdel omada kindel maht varusid, dubleerida andmeside, omada generaatorit, alternatiivset asukohta teenuse osutamiseks jmt. Võrgu- ja infosüsteemide puhul on sellisteks nõueteks KÜTSist tulenevad nõuded. E-ITS on üks standarditest, mis suunab ETOsid süsteemselt hindama riske ja rakendama meetmeid. Meetmete lõplik valik jääb ETO otsustada. E-ITSi ei pea rakendama, kui teenuse osutaja rakendatud turvameetmed vastavad rahvusvahelise standardiga ISO/IEC 27001 kehtestatud nõuetele või teenuse osutaja on esitanud Riigi Infosüsteemi Ametile kehtiva vastavussertifikaadi. E-ITS on paindlikum lahendus.</p> <p>Juba praegu on küberturvalisuse nõuete kohuslaste hulgas väga erinevaid organisatsioone, kes erinevad nii tegevusala, suuruse, riskide kui ka küberturbe võimekuse poolest. Näiteks juba kehtiva KÜTSi kohaselt laienevad nimetatud kohustused ka üldarstiabi osutajatele (perearstid), kes on valdavalt oluliselt väiksema võimekusega kui toidusektori ettevõtted. Sellegipoolest on ka nemad seni suutnud</p>

			<p>nõudeid täita.</p> <p>E-ITS on olemuselt tööriist, mis aitab kõiki neid riske ja sõltuvusi hinnata ja varade turvalisust tagada. Kõiki etalonturbe kataloogis esitatud infoturbe meetmeid ei pea iga ettevõtte rakendama, tuleb läheneda riskipõhiselt. Ilma analüüsita, milline on maksimaalne kahju ja mis ulatuses on kahju kandmine aktsepteeritav, ei saa edasisi järeldusi teha (nt kui kaua saab ilma elektrita, ilma arveid või tellimusi esitamata hakkama, ilma et äriprotsess sellest kahjustuks). Sellise analüüsi peaks ettevõtja ise tegema.</p> <p>Seejuures E-ITSi alusel koostatud riskianalüüsi maht oleneb ettevõtja määratud kaitsealast. Keskenduda tuleb üksnes olulistele süsteemidele. Kui teenuseosutaja ostab süsteemidega seotud teenuse sisse, nt pilveteenuse ja teenusepakkuja süsteemid vastavad ISO/IEC 27001 standardile, siis teenuseosutaja ei pea nende süsteemide suhtes täiendavat analüüsi tegema.</p>
2.	<p>§ 41(1). Taustakontroll elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamisel</p> <p><i>(1) Elutähtsa teenuse osutaja on kohustatud teostama käesolevas paragrahvis sätestatud tingimustel ja korras taustakontrolli füüsilise isiku suhtes, kellele usaldatakse elutähtsa teenuse osutaja juures järgmiste ülesannete täitmine sõltumata sellest, kas ülesandeid täidetakse töösuhte, lepingu või muul alusel.</i></p> <p>Nõue tuleb CER direktiivist, kuid eelnevalt on meil info, et</p>	Selgitused	<p>Taustakontrolli ei pea tegema kõikidele ETO töötajatele või alltöövõtja töötajatele. Taustakontrolli isikute ring on paljuski ETO kujundada. Isikute ring, kelle suhtes tuleb ETO-l teha taustakontroll, määratakse ETO riskianalüüsis. Taustakontrolli ei tehta kõikidele ETO töötajatele, vaid üksnes neile, kes täidavad eelnõus nimetatud funktsioone.</p> <p>Taustakontrolli puhul võetakse üle CER direktiivi miinimumnõue, st nõue kontrollida töötajate karistusandmeid. Kavandatud taustakontroll on riskipõhine ja selle tegemiseks on vaja teada töötaja</p>

	<p>nõue laieneks kohustusena ainult IT, energia ja panganduse ettevõtetele. Teistele siis, kui nad soovivad – ehk võimalusena. Praeguses eelnõus aga justkui kõigile kohustusena. Palume selgitust, kelle raha eest ja kuidas seda kontrolli tuleb teha, see ei olnud eelnevatel CER aruteludel selge (kui riigilõivu kohustust ei ole, siis peaks selgelt see seaduses ka kirjas olema). Samuti, kuidas ETO seda üldse tegema peab – millist usaldusväärsust peab tagama? Seletuskirjas on viidatud, et Eelnõu koostamisel on võetud võimalikult palju arvesse kohtumistel asutustelt saadud sisendit ja tekib võimalus viia läbi taustakontrolli. Sättes on aga kohustus, mitte võimalus.</p>		<p>nime ja isikukoodi. Mõjude analüüs on toodud välja seletuskirjas. ETO-le ei tohiks sellega kaasneda suurt ajakulu, kuna registripõhist taustakontrolli saab muuta värbamise ja regulaarse riskianalüüsi koostamise loomulikuks osaks.</p>
3.	<p>Rakendusaktidest. ETO-l 75% garanteerimise kohustus mahust olukorras, kus pole garanteeritud ettevõttele kogu tootmiseks vajaminev, ei ole igas kriisis reaalne ning mõistlik oleks kokku leppida kas miinimum sortiment, mis tooted peaksid olema kindlasti sortimendis ja/või muuta %.</p>	Arvestatud	<p>Rakendusakti kavandit on täiendatud.</p>
4.	<p>Lisaks teeb Toiduliit ettepaneku täiendada eelnõud ning näha ettevõttele ette ka riigipoolseid toetusi, sest toidu julgeoleku garanteerimine ei tohiks olla üksikute eraettevõtete personaalne ärihuvi. Endiselt on eelnõu sõnastusega tingimused kohustuste poolel tugevalt kaldu ainult ettevõtete poole. VOSi koostamise protsessis on riigipoolse abina Regionaal- ja põllumajandusministeerium alati välja toonud ETOdele teiste elutähtsate teenuste prioriteetse tagamise, kuid seadusest ei tule isegi seda riigipoolset tuge selgelt välja, mistõttu jääb riigipoolsest toetusest ühe olulisema elutähtsa teenuse tagamiseks väheks.</p> <p>Ettevõtted on toonitanud, et iga lisanduv administratiivkoormus või riske maandava meetme kulu kandub edasi toiduainete lõpphinda ning tõstab lõpphindu</p>	Selgitused	<p>ETO toimepidevusega seotud kulud katab tarbija teenuse hinnast. Neid põhimõtteid ei ole kavas muuta. Riigi enda loodavad lahendused kaetakse riigieelarvest, nt Eesti Varude Keskuse tegevus.</p> <p>Samuti jääb võimalus taotleda raha erinevatest ELi fondidest projektipõhiselt. Riigiabi andmine lahendatakse iga üksikjuhtumi puhul eraldi.</p>

	<p>tarbijatele, mis niigi on Eestis ettevõtetest sõltumatult kasvanud järsult ja lühikese aja jooksul, mis on kaasa toonud mahtude languse ja läbi selle juba vähendanud ka Eesti toidutööstuste konkurentsivõimet nii sise- kui välisurgudel.</p>		
<p>Eesti Pangaliit</p>			
1.	<p>Pangaliit on üle aasta olnud kaasatud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu menetlusse, mis pidi asendama hädaolukorra seadust. Kommenteerimiseks esitatud hädaolukorra seaduse muutmise eelnõu mitmeti dubleerib eelnimetatud eelnõu sätteid. Palume täiendavat informatsiooni, kumma eelnõu menetlemisega jätkatakse ja kas riik on loobunud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse loomise ideest.</p>	<p>Selgitused</p>	<p>CER direktiiv jõustus 16.01.2023, mil VOSi eelnõu oli juba valmis kooskõlastusringiks. Selle tõttu ei saanud VOSi eelnõus arvestada direktiiviga täismahus. Eesmärk on esitada VOSi ja HOSi eelnõud koos Vabariigi Valitsusse ning sellel etapil liita need üheks eelnõuks, et Riigikogus menetleda neid ühe eelnõuna. Teisel kujul ei oleks CER direktiivi ülevõtmine VOSiga võimalik, kuna enne valitsusse jõudmist peavad kõik muudatused läbima EISi kooskõlastusringi.</p>
2.	<p>CER preambula p 21 selgitab, et dubleerimise ja ebavajaliku halduskoormuse vältimiseks ei peaks direktiivi teatud sätteid finantsasutustele rakendama.</p> <p>Tänane praktika kinnitab eelnimetatud ning ETO-pangad Eestis saavad siin üksnes kinnitada, et HOS alusel riskianalüüside ja toimepidevusplaanide koostamine täiendavalt pankadelt nõutavale tavapärasele talitluspidavuse juhtimisele on kaasa toonud ebamõistlikult koormava, kuid üksnes marginaalset lisandväärtust andva lisaülesande.</p> <p>CER direktiivi art 8 sätestab üheselt, et „<i>Liikmesriigid tagavad, et artiklit 11 ning III, IV ja VI peatükki ei kohaldata elutähtsa teenuse osutajate suhtes, kelle nad on identifitseerinud lisa tabeli punktides 3, 4 ja 8 esitatud sektorites (sh pangandus). Liikmesriigid võivad vastu võtta</i></p>	<p>Selgitused</p>	<p>Direktiiv sätestab minimaalsed nõuded liikmesriikidele normide ühtlustamiseks ja ei takista liikmesriigil enda normide säilitamist ega rangemate nõuete kehtestamisest (art 3). See õigus tuleneb ka artiklist 8 – „... Liikmesriigid võivad vastu võtta või säilitada liikmesriigi õigusnormid, millega saavutada kõnealuste elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse kõrgem tase, tingimusel et need õigusnormid on kooskõlas kohaldatavate liidu õigusnormidega“.</p> <p>Pankade toimepidevus oli fookuses juba hädaolukorraks valmisoleku seaduse kehtivuse ajal ning hõlmatud ETO regulatsiooniga aastast 2009. Tegemist on ühiskonna toimimise ja riigi julgeoleku</p>

	<p><i>või säilitada liikmesriigi õigusnormid, millega saavutada kõnealuste elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse kõrgem tase, tingimusel et need õigusnormid on kooskõlas kohaldatavate liidu õigusnormidega.</i>”.</p> <p>Palume siinkohal täiendada õigusliku- ja ka sisuanalüüsi teostamist, kas ja millisel määral</p> <ul style="list-style-type: none"> • on õiguslikult põhjendatud ja lubatav pankadele täiendavate kohustuste, sh riskianalüüsi ja kriisi- ning toimepidevusplaanide koostamine, panemine CER art 8 valguses. 		<p>seisukohast oluliste ettevõtetega ja nende pakutavate teenustega. Direktiiv ei piira liikmesriikide kohustust tagada riigi julgeolekut ja avalikku korda, see pädevus jääb liikmesriigile.</p> <p>Eesti säilitab kehtiva elutähtsate teenuste regulatsiooni ning täiendab seda üksnes osas, mis on vajalik direktiivi täielikuks ülevõtmiseks. Seejuures muutuvad pankade olemasolevad kohustused vähesel määral.</p>
<p>3.</p>	<p>Lisaks juhime tähelepanu asjaolule, et eelnõus on järelevalve kohustus pankade suhtes pandud Finantsinspeksioonile. Samas neli suurimat panka Eestis (LHV, Luminor, SEB ja Swedbank) on allutatud Euroopa Keskpanga järelevalve alla. Eelnõu rakendamine täies ulatuses nimetatud pankade suhtes tooks kaasa olukorra, kus nt talitluspidevuse ja IT/Infoturbe riskide osas omaks faktilist järelevalve/kontrolli õigust pankade üle Eesti Pank, RIA, Finantsinspeksioon ja Euroopa Keskpank.</p> <p>Palume siinkohal täiendada õigusliku- ja ka sisuanalüüsi teostamist, kas ja millisel määral</p> <ul style="list-style-type: none"> • on sisuliselt mõistlik ja efektiivne rakendada pankadele samaaegselt erinevaid riskijuhtimise formaalseid nõudeid koos faktiliselt nelja erineva riikliku/ametkondliku järelevalve rolliga; • Eesti Pank, RIA, Finantsinspeksioon ja Euroopa Keskpank koordineerivad omavahel järelevalve teostamist ning võimalikke erinevaid suuniseid /nõudeid pankade suhtes. 	<p>Selgitused</p>	<p>Finantsinspeksiooni vaatest CER ülevõtmisega finantssektori senised alluvussuhted ja üldine talitluspidevuse regulatsioon HOSi muutmisega liiga palju ei muutu ning sisuliselt praegu kehtiv süsteem jääb suures osas jõusse. DORA määrusega saab selgemalt reguleeritud IKT riskijuhtimine, mida tegelikult ka praegu Finantsinspeksioon teeb ning mis on osa igapäevasest pankade järelevalvest. Finantsinspeksiooni hinnangul DORA pigem konkretiseerib ülesandeid ja nõuded saavad selgemalt õigusakti näol kirja. Lisaks on valmimas nn DORA eelnõu, kus muu hulgas nähakse selgelt ette, et DORA pädev asutus on Finantsinspeksioon ning asjakohastel juhtudel teevad Finantsinspeksioon ja RIA koostööd. Ka see samm loob parema reguleerituse. Nagu juba mainitud, siis ka praegu teeb Finantsinspeksioon pankade riskide, sh IKT riskide ja talitluspidevuse üle järelevalvet, mistõttu on oluline, et IKT riskide juhtimine DORA vaatest jääks endiselt Finantsinspeksioonile, kel on terviklik ülevaade kogu panga tegevusest. Samuti</p>

			jääb samaks, et Eesti Pank korraldab ETO pankade toimepidevust makseteenuse ja sularaharingluse valdkonnas. Finantsinspektsiooni seadusega on sätestatud normid koostööks Eesti Panga ja Finantsinspektsiooni vahel. Finantsinspektsioon saab vajaduse korral kohaldada järelevalvelisi meetmeid nii VOSi kui KASi alusel, juhuks kui on tuvastatud puudujäägid või rikkumised panga toimepidevuses või riskijuhtimises. Oleme aru saanud, et senised erinevate asutuste suhted tulenevalt neile pandud kohustustest pankadega ei muutu, pigem saavad teemaderingid ja pädevused erinevate asutuste vahel selgemalt reguleeritud.
4.	§ 1. Hädaolukorra seaduse muutmine, p 13. Millist informatsiooni see ülevaade sisaldama peab ja kas seda infot juba ei esitata oluliste intsidentide raporteerimisel ja/või riskianalüüsi esitamisel?	Selgitused	Teavitus peab sisaldama vähemalt: 1) sündmusest mõjutatud kasutajate arvu ja osakaalu; 2) sündmuse kestust; 3) sündmusest mõjutatud geograafilist piirkonda, võttes arvesse geograafilise piirkonna eraldatust. Täpsema korra, sh nõuded aruandele sätestab ETKA toimepidevuse nõuete määruses. Eelnõu on täiendatud sellekohaste sätetega. Eesti Pank on juba kehtestanud teavitamise nõuded oma määruse §-s 11 ning need vajavad täiendamist vähesel määral.
5.	§ 1. Hädaolukorra seaduse muutmine, p 14. Palume avada kontrolli sisu – näiteks, mis mahus dokumentatsiooni tuleb esitada (protokollid, talitluspidevuse plaanid...).	Selgitused	Sätte kohaselt tuleb esitada RIA-le arvamuse avaldamiseks toimepidevuse riskianalüüs ja plaan ning seda täismahus, et oleks võimalik hinnata § 41 lg-s 2 sätestatud nõuete täitmist.
6.	§ 5. Krediidiasutuste seaduse muutmine, p 2. Pakume taaskord välja juba kevadel saadetud sõnastuse: „Elutähtsat	Arvestatud	Eelnõu on täiendatud.

	<p>teenust osutav krediidasutus ja välisriigi krediidasutuse filiaal on kohustatud säilitama kriisiolukorras juurdepääsu makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse § 3 lõike 1 punktis 2 nimetatud makseteenustele, kui vastav asutus neid teenuseid tavaolukorras pakub. Kriisiolukorras pakub Elutähtsat teenust osutav krediidasutus ja välisriigi krediidasutuse filiaal neid makseteenuseid ulatuses, mis vastab Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 5 (või EP määruses vastu võetud 13.07.2018 nr 7) alusel kehtestatud toimepidevuse nõuetele.“</p>		
<p>Eesti Ravimihulgimüüjate Liit</p>			
<p>1.</p>	<p>Eelnõust ei selgu, mis kohustused, õigused ja ülesanded kaasnevad ravimihulgimüüjatele nende tunnistamisel elutähtsa teenuse osutajateks. Seega on eelnõu selles osas sisutu, selle mõjusid ning rakenduseks vajalikke tegevusi ja kulusid ei ole võimalik hinnata ega kavandada. Eelnõud ei ole võimalik seadusena rakendada. Samas puudub eelnõus täielikult muudatuse sisuline pool ning valdkonnaspõhised vastused küsimustele sellest, mis kohustused ja nõuded, mis ulatuses, missuguste ravimite osas, kelle ees, kui pikalt, mis õigused, kompensatsioonid jne ETO-hulgimüüjatele tekivad. Nõustume hinnanguga, et seadusemuudatuse mõju ja muutus ravimihulgimüügi sektorile saab olema väga oluline. Rõhutame, et õigusriigi põhimõtete kohaselt ei ole lubatud blanketselt täitevvõimule delegeerida isikute õiguste oluliste piirangute ja neile kohustuste panemise üle otsustamist. Vastavad normid ja õiguste-kohustuste piirid peab seadusandlik võim sätestama seaduse tasandil. Puht-praktilise poole pealt ei ole määratlematu sisuga seadus ka täidetav ning</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Rahalised mõjud on kirjeldatud seletuskirja lk-l 59. Ravimite hulгимüüjate osa on täiendatud alates lk 77.</p> <p>Uutele ETOdele kaasnevad järgmised kohustused:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) koostada elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüs ja plaan; 2) rakendada elutähtsa teenuse katkestusi ennetavaid meetmeid – selle kohustuse täpsemad nõuded kehtestab korraldav asutus määrusega ning vastavaid mõjusid tuleb analüüsida määruse kehtestamisel või muutmisel; 3) tagada igas olukorras enda osutatava teenuse järjepideva toimimise ja kiire taastamise võime – selle kohustuse täpsemad nõuded kehtestab korraldav asutus määrusega ning vastavaid mõjusid tuleb analüüsida määruse kehtestamisel või muutmisel;

<p>selliste normide eesmärk jääb saavutamata. Toetame täielikult Sotsiaalministeeriumi kava uued ravimivaldkonna ETO-nõuded ära kirjeldada. Nende selgumiseni ja seejärel asjakohaste arutelude pidamiseni ei ole käesoleva eelnõuga aga võimalik edasi liikuda. Palume neid asjaolusid eelnõu edasise menetluse kavandamisel arvestada.</p>	<p>4) teavitada viivitamata korraldavat asutust elutähtsa teenuse katkestusest, katkestuse ohust, elutähtsa teenuse toimepidevust oluliselt häirivast sündmusest või sellise sündmuse toimumise vahetust ohust – selle kohustuse täpsemad nõuded kehtestab vajaduse korral korraldav asutus määrusega ning vastavaid mõjusid tuleb analüüsida määruse kehtestamisel või muutmisel;</p> <p>5) osaleda hädaolukorra lahendamises hädaolukorra lahendamise plaani kohaselt;</p> <p>6) anda korraldavale asutusele tema nõudmisel teavet elutähtsa teenuse osutamise kohta;</p> <p>7) korraldada enda osutatava elutähtsa teenuse toimepidevuse kontrollimiseks õppusi;</p> <p>8) esitada korraldavale asutusele kord aastas ülevaade intsidentidest ja toimepidevuse tagamiseks rakendatud meetmetest;</p> <p>9) täita KütSist tulevaid küberturvalisuse nõudeid.</p> <p>ETODE kohustused on loetletud ka HOSi § 38 lg-s 3.</p> <p>Täpsemad toimepidevuse nõuded kehtestab korraldav asutus. Nende nõuete mõju saab hinnata vastavate rakendusaktide väljatöötamisel. ETKA määruse kohta soovime märkida järgmist. Ettevõtlust piiravad tingimused ja kord peaksid tulenema piisava regulatsioonitihedusega seadusest. Samas see, et ettevõtlusvabaduse piirang ja selle</p>
---	---

			<p>tingimused ning kord peaks tulenema seadusest, ei tähenda, et seadusandja ei saa midagi delegeerida täitevvõimule. Seejuures tuleb aga arvestada, et volitus- ehk alusnormide koosseisud ja õigusjärelmid peavad olema sätestatud seadusega üksikasjalikult. Seadusandja võib täitevvõimule anda üle kehtestatud põhiõiguste ja -vabaduste piirangute täpsustamise. Piirangute täpsustamise delegeerimine täitevvõimule võib toimuda eelkõige eesmärgiga vähendada seadusandja koormust ja tagada paindlik haldustegevus ning vältida seaduste ülekoormamist tarbetute üksikregulatsioonidega (RKPJKo 3-4-1-3-96, p II.). Riigikohus on märkinud, et täitevvõim võib kehtestada vähemintensiivseid piiranguid, kui on olemas täpne, selge ja piirangu intensiivsusega vastavuses olev volitusnorm (RKÜKo 3-4-1-8-09, p 160.). HOSiga on selgelt määratletud, mida täpsemalt tuleb ETKA-l toimepidevuse nõuete määrukses sätestada, ning vastav delegeerimine on kooskõlas põhiseadusega.</p>
2.	<p>Käesoleva eelnõu ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu menetlused, rakenduskavad, põhiline mõisteaparaat ning isikutele eelnõudest tekkivad põhilised õigused ja kohustused tuleb omavahel sünkroniseerida. Peame vältimatult vajalikuks, et nende eelnõuga kavandatud muudatused ja nende rakenduskavad oleks vastastikku sünkroniseeritud sellisel moel, mis välistab vajaduse kahe üksteisega konkureeriva või vahetult üksteisele järgneva rakendusprotsessi järele. Menetluslikult esimesena seaduseks saava eelnõu mõisteaparaat, lahenduskäigud ja -süsteemid peavad juba arvestama ja vastama hilisema eelnõu asjakohaste sätetega. Alternatiivselt saab uued ETO-staatuse</p>	<p>Osaliselt arvestatud</p>	<p>VOSi ja HOSi eelnõud liidetakse üheks eelnõuks esitamisel Vabariigi Valitsusele, selle käigus ühtlustatakse ka mõisted. Ravimite hulgimüüjad jäetakse ETOdena sisse, kuna see on osa CER direktiivi ülevõtmisest.</p>

	<p>saavad ettevõtted, sh ravimihulgimüüjad, jätta esimesena liikuva eelnõu reguleerimisalast välja. Eelnõu seletuskirjas tuleb täiendada asjakohaste selgituste ja kavaga, sh vajadusel ka mõistete, õiguste-kohustuste võrdlustabelite jms teabega. Vajadusel tuleb täiendada ka eelnõu põhiteksti.</p>		
3.	<p>Eelnõus vajab selgelt sätestamist ravimihulgimüüjatele ETO-staatuse andmise korraldus ning ETO kohustuste rakendamiseks antav üleminekuperiood ja rakendussammud. Kokkuvõttes rõhutame, et pikem üleminekuaj ETO-kohustuste rakendamiseks on ravimihulgimüüjatele kindlasti vajalik. Vastavad seisukohad esitasime ka Tšiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu kommentaarides (vt ERHL 31.3.2023 kirja p 2.3). Samuti on oluline selgelt ja üheselt mõistetavalt aru saada, mis menetlustes, järjekorras ja hetkest kohalduvad ravimihulgimüüjatele ETO-nõuded ning kuidas need haakuvad eelnõu üleminekusätetes riigile ja ETO-dele ette nähtud rakendustähtaegadega.</p>		<p>Seletuskirja jäi ekslikult viide pikemale üleminekuperioodile. See väide on asjakohane VOSi eelnõu puhul, kuna see oli koostatud käesolevast eelnõust varem.</p>
4.	<p>Nõustuda ei saa eelnõus valitud lahendusega, mille kohaselt jäetakse ravimitootjad täielikult ravimitega varustamise ETO-de hulgast välja. Selline valik tähendab CER direktiivi nõuetekohaselt ülevõtmata jätmist. ERHL hinnangul on eelnimetatud analüüsis jõutud ekslikule järeldusele, justnagu võimaldaks CER direktiiv jääta ETO-de hulgast välja direktiivi lisas nimetatud ravimitootjad kui isikute kategooria. Ilmselt on sarnaselt hulgemüüjate puhul kavandatuga võimalik siseriiklikult sõnastada kriteeriumid, millest alates konkreetne ravimite tootmisettevõtte peaks kuuluma ETO-de hulka. Samas ei tähenda pelgalt asjaolu, et Eestis täna ühtegi sellist ettevõtet ei eksisteeri seda, et sarnane olukord</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Eestis ei ole praegu ravimite tootmist, mis vastaks direktiivi kriteeriumidele. Ei ole otstarbekas luua õiguslik regulatsioon igaks juhuks asjale, mida Eestis ei ole. Veelgi enam määrata kriteeriume, mis ei pruugi vastavate tootjate tulekul Eesti turule vastata vajadusele. Elutähtsate teenuste ja ETOde loetelu muutmise vajadust hinnatakse regulaarselt üleriigilise riskianalüüsi koostamise käigus. Nimetatud riskianalüüs peab edaspidi sisaldama ka tervishoiu valdkonna terviklikku analüüsi. Kui selgub, et Eestisse on tulnud ühiskonna ja riigi seisukohast olulised teenused ning ETOd, siis tehakse ka vastav seaduse muudatus.</p>

	jätuks igal juhul ka tulevikus.		
5.	Kuna mitmed käesoleva eelnõuga kavandatavad regulatsioonid vastavad ja haakuvad vähemalt osaliselt Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõus kavandatuga, siis tuleb meie 31.3.2023 Riigikantseleile esitatud vastavad kommentaarid lugeda ka käesoleva eelnõu kohta käivaks.	Arvestatud	
Eesti Kaubandus-Tööstuskoda			
1.	1.1. Eelnõu kavandi § 1 punkti 16 kohaselt lisatakse hädaolukorra seadusesse § 41 ¹ , mille kohaselt tekib elutähtsa teenuse osutajal kohustus teostada tasutakontrolli elutähtsa teenuse tagamisel. Eelnõu kavandi kohaselt on antud nõue kõikidele elutähtsa teenuse osutajatele kohustuslik. Direktiivi artiklis 14 on kirjas, et „Liikmesriigid täpsustavad tingimused, mille alusel on elutähtsa teenuse osutajatel lubatud nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ja liikmesriigi riskianalüüsi arvesse võttes esitada taotlusi nende töötajate taustakontrolliks“. Kaubanduskoda soovib teada, miks on ette nähtud riigisisises õiguses karmim regulatsioon kui EL tasandil, st taustakontrolli läbiviimine kohustuslikus korras? Kaubanduskoda on seisukohal, et tasutakontrolli teostamise kohustus on elutähtsa teenuse osutajatele ebamõistlikult koormav ning ebaproportsionaalne. Sellest tulenevalt on Kaubanduskoda seisukohal, et taustakontroll peaks olema eelnõus sätestatud võimaluse mitte kohustusena. Samuti palume selgitada, kuidas peaks toimuma elutähtsa teenuse osutaja poolt tasutakontrolli läbiviimine. Milliste andmete põhjal antud kontrolli teostada tuleb ning kuidas on tagatud andmete usaldusväärus?	Selgitused	Taustakontrolli käigus kontrollitakse isiku karistusandmeid ja teovõimet riigi registrite kaudu. Selleks kasutatakse isiku isikukoodi ja nime.
2.	Eelnõu § 1 punkt 16, millega täiendatakse hädaolukorra seaduse §-i 41 ¹ lõikega 1, kohustab elutähtsa teenuse osutajaid kontrollima ka koostööpartnereid, kes täidavad	Selgitused	Lisaks lepingus ettenähtule peavad lepingupooled arvestama seadusest tuleneva regulatsiooniga. Käesoleva paragrahvi lõike 3 kohaselt on

	<p>punktides 1-3 nimetatud ülesandeid võlaõigusliku kokkuleppe alusel. Kas taustakontrolli mitteläbimine annab aluse juba sõlmitud võlaõigusliku lepingu erakorraliseks lõpetamiseks vastava koostööpartneriga?</p>		<p>taustakontrolli tegemise õigus nimetatud füüsilise isiku suhtes jätkuvalt elutähtsa teenuse osutajal. Elutähtsa teenuse osutajal on taustakontrolli tegemiseks õigus saada temaga lepingulises suhtes oleva juriidilise isiku töötaja isikusamasuse kontrollimiseks vajalikke isiku üldandmeid ja õigus teha vastavad päringud tema teovõime ja karistatuse andmete kontrollimiseks (vt ka selgitusi järgmise paragrahvi kohta). Lõigetes 4 ja 5 sätestatud asjaolude ilmnemisel on elutähtsa teenuse osutajaga lepingulises suhtes oleval juriidilisel isikul võimalik anda konkreetse ülesande täitmine elutähtsa teenuse osutaja juures muule töötajale.</p>
3.	<p>Eelnõu § 1 punkt 16, millega täiendatakse hädaolukorra seaduse §-i 41¹ lõikega 1, kohustab elutähtsa teenuse osutajal kontrollida enda töötajaid, kes täidavad punktides 1-3 nimetatud ülesandeid. Eelnõu seletuskirjas on toodud, et taustakontrolli mitteläbimisel tuleks olemasoleva töötajaga tööleping lõpetada. Kaubanduskoda on seisukohal, et sellisel juhul tuleb ka selles osas täiendada töölepingu seadust, et elutähtsa teenuse osutaja saaks tööandjana konkreetse sätte alusel töölepingu lõpetada.</p>	Selgitused	<p>ETO saab öelda töölepingu üles TLSi § 88 lg 1 alusel TLSis sätestatud korras või pakkuda sama paragrahvi lõike 2 alusel töötajale võimaluse korral muud tööd. Puudub vajadus TLSi muutmiseks, kuna vastavad võimalused on juba kehtivas seaduses olemas. Tööandja võib töölepingu erakorraliselt üles öelda töötajast tuleneval mõjuval põhjusel, mille tõttu ei saa mõlemapoolseid huve järgides eeldada töösuhte jätkamist. TLSi § 88 lõikes 1 sätestatud aluste loetelu ei ole ammendav.</p>
4.	<p>Eelnõu § 1 punkti 17 kohaselt, millega täiendatakse hädaolukorra seaduse §-i 412 lõikega 2, säilitatakse sama paragrahvi lõikes 1 toodud isikuandmeid kuni 5 aastat taustakontrolli teostamisest arvates. Kuna taustakontrolli teostatakse regulaarselt iga 2 aasta tagant (§ 41¹ lg 5), siis ei ole Kaubanduskoja hinnangul põhjendatud säilitada andmeid 5 aastat. Oleme seisukohal, et sellisel juhul tuleks andmeid säilitada maksimaalselt 2 aastat taustakontrolli teostamisest</p>	Arvestatud	

	alates		
5.	Eelnõu § 1 punktis 11 selgitatakse, et muudetakse hädaolukorra seaduse § 38 lõike 3 punkti 4. Muudatuse kohaselt peab elutähtsa teenuse osutaja „teavitama viivitamata, kuid mitte hiljem, kui 24 tunni jooksul elutähtsa teenuse toimepidevust korraldavat asutust või tema käesoleva seaduse § 37 lõike 5 alusel määratud asutust elutähtsa teenuse katkestusest, katkestuse ohust, elutähtsa teenuse toimepidevust oluliselt häirivast sündmusest või sellise sündmuse toimumise vahetust ohust (edaspidi sündmus) ning esitama üksikasjaliku aruande hiljemalt ühe kuu jooksul“. Kaubanduskoda palub selgitada, mida mõeldakse ”elutähtsa teenuse katkestuse” või ”toimepidevust oluliselt häiriva sündmuse” all?	Selgitused	Katkestuse ja häire mõisteid on täpsemalt selgitatud VV määruses nr 75 „Elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüsi ja plaani nõuded, nende koostamise ning plaani kasutuselevõtmise nõuded ja kord“. Katkestus on elutähtsa teenuse osutamise lakkamine. Häire on takistus elutähtsa teenuse osutamisel, mille tõttu osutatakse elutähtsat teenust osalises mahus ja mis võib viia elutähtsa teenuse katkestuseni. Toimepidevust oluliselt häiriv sündmus on igasugune sündmus, mis võib häirida elutähtsa teenuse toimimist.
Eesti Proviisorapteekide Liit			
1.	Meile saadetud eelnõu käsitleb üldiselt kõikidele ETOdele pandud kohustusi, kuid seal ei käsitleta muudatuste konkreetseid aspekte ega anta valdkondlikke vastuseid millist teenust oodatakse ETO-apteegilt ravimite kättesaadavuse tagamiseks. Eelnõust puuduvad konkreetsete kohustused, apteekidele esitatavad nõuded, nõuete ulatus, konkreetsete ravimite hõlmamine, apteekide õigused, ETO-nõuetele vastavusse viimiseks vajalike kulude ja investeeringute hüvitamine jne, mis apteekidele tekivad. Seletuskirjas mainitakse üksnes lühidalt, et terviseminister kehtestab täpsemad toimepidevuse nõuded, tunnistades samal ajal, et eelnõu koostamise ajal pole need nõuded teada ning nende mõju saab hinnata alles tulevase määruse eelnõu koostamise (lisaks vt HOS § 36 lg 2). Oma roll on ka Vabariigi Valitsusel – elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse	Selgitused	Nimekiri apteekidest, kellele uued nõuded rakenduvad, töötatakse välja eraldi ning nõuded sätestatakse eriseaduste ja valdkonna määruste tasemel. Elutähtsa teenuse osutajaks määramine toimub kaasates huvirühmad ning arvestades finantsmõjude ja valdkonna esindajate eelneva kogemuse puudumisega – analoogselt toimub protsess peremeditsiini valdkonnas ning on toimunud varem teiste tervishoiuteenuste osutajate suhtes. Apteekide nimekiri vaadatakse üle regulaarselt ning põhjendatud juhul lisatakse uusi või eemaldatakse olemasolevaid apteeke nimekirjast. Nimekirja ülevaatamise kriteeriumid peavad toetama investeeringute tegemist ja toimepidevuse suurendamist – täpsemad tingimused on välja

	<p>strateegia ja selle koostamiseks vajalike andmete loetelu, strateegia koostamise nõuded ja korra ning loetelu strateegiat koostavatest asutustest kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega. (Vt HOS § 41⁶ lg 2).</p> <p>Eelnõule lisatud terviseministri määruse kavand ei sisalda mingit sisulist infot, regulatsioon on vaid sisukorra tasemel, ei selgu millised konkreetsed toimepidevuse nõuded apteekide ees ootavad, mis on selle tagamise eeldused, mis on ETO-apteekide valiku kriteeriumid, mis saab siis kui ETO-apteek suletakse, kuidas lahendatakse kulude ja investeeringute pool jne.</p>		<p>töötamisel, kuid kirjeldatud probleemid on teada ja neid võetakse arvesse. Nimekirja ülevaatamisel lähtutakse printsiibist, et ETOks määratud apteegid oleksid püsivad ehk nimekirja täiendamine või muutmine peab olema põhjendatud (nt üldapteegi tegevuse lõpetamine piirkonnas, tulenevalt rahvastiku paiknemisest vm täiendavate apteekide määramise vajadus). Elutähtsat teenust osutavate üldapteekide nimekirja vaatab regulaarselt üle Raviamet ning vajaduse korral teeb täiendamise ettepaneku.</p> <p>Toimepidevuse nõuded sätestatakse täpsemalt toimepidevuse nõuete määruks. HOSi § 37 lg-s 3 on täpsemalt sätestatud, mida tuleb korraldaval asutusel oma määrusega reguleerida. Nimetatud volitusnorm on tiheda regulatiivse detailsusastmega. Kõik rakendusaktid on koostamisel. Koostamise ajal hinnatakse ka täpsemate muudatuste ja nõuete mõjud, samuti kaasatakse puudutatud osalised. Kindlasti kaasatakse eelnõude väljatöötamisse ka EPLi.</p>
2.	<p>31. märtsil 2023 esitas EPAL juba oma seisukohad Riigikantseleile tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõule, mis oli paljuski analoogse sisuga käesoleva eelnõuga. Ökonoomsuse huvides ei hakka me kõiki oma kommentaare üksikasjalikult kordama, vaid palume käesoleva vastusega koos tutvuda veelkord ka märtsikuus esitatud seisukohtadega ja käsitleda neid koos käesolevate kommentaaridega. Märgime veel, et kahe sarnase eelnõu paralleelne menetlemine tekitab apteekidele, kes esmakordselt omandavad ETO-staatuse, olukorra, kus puudub arusaam,</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>CER direktiivi jõustus alles 16.01.2023. Selleks ajaks oli VOSi eelnõu juba valmis esitamiseks kooskõlastusele. CER direktiivi HOSi eelnõu sai koostada aga alles peale 16.01.2023. Selle tõttu menetletakse neid kaht eelnõu kuni Vabariigi Valitsusele esitamiseni eraldi. Iga eelnõu peab enne Vabariigi Valitsusele esitamist läbima ametliku kooskõlastusringi, selle tõttu ei ole võimalik VOSi eelnõu täiendada CER direktiivi sätetega kooskõlastusringi läbimata. Riigikantselei kavatses</p>

	<p>kas vajalik on valmis olla kahe suuremahulise, suunalt sarnase, ent võimalik, et mitte täielikult ühtiva ümberkorralduse jaoks. Seetõttu peame oluliseks, et riik need eelnõud omavahel maksimaalses võimalikus ulatuses harmoneeriks.</p>		<p>liita eelnõud esitamisel Vabariigi Valitsusele. Riigikantselei tagab eelnõude kooskõla ja ühtlustamise.</p>
<p>3.</p>	<p>Apteekidel puudub kogemus elutähtsa teenuse osutamisel, kõiki analüüse, auditeid ja õppusi tuleb teha sisuliselt nullist. Lisaks tekivad veel ka püsivad kohustused, näiteks aruannete esitamine, intsidentidest teavitamine, regulaarsed koolitused. Seega on selliste nõuete lisandumine apteekidele väga suur lisakohustus. Seletuskirjas välja toodud valdkondade riskianalüüse on tehtud juba aastaid ning ilmselt tõesti on võimalik neid sisse tellida, kuid apteekide puhul ei ole selliseid standardseid riskianalüüse olemas ning apteekidel endal puudub võimekus ja oskus nii lühikese aja jooksul neid koostada. Enamusel üldapteekidel puudub võimekus seletuskirjas viidatud lisakulude või kohustuste kandmiseks ilma riigipoolse (kaas)finantseerimiseta. Lisaks on ju teadmata, milliseid lisakulusid ja mis mahus tuleb teha, et vastata toimepidevuse nõuetele – vajalikud võivad olla näiteks laovaru ja ravimite sortimendi suurendamine, personalipoliitika muudatused ja täiendavad kohustused tööandjale (nt taustakontroll töötajatele, töötamise nõudmine hädaolukorras). Lisaks ühekordsed investeeringud - varugeneraatorite ja –kommunikatsioonide olemasolu, elektrisüsteemide ümberehitus, IT süsteemide arendus ja dubleerimine.</p> <p>Kuna regulatsioon ses osas puudub ja ka seletuskiri ei kirjelda, siis võib eeldada, et riigi poolt on läbi mõtlemata üldapteekidele vastavate ressursside tagamise plaan. Seega ei pea me seaduse rakendamist enne selge plaani koostamist apteekide suhtes võimalikuks.</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Vaata p-s 1 toodud vastust.</p>

	Siiski peame rahvatervise seisukohalt äärmiselt oluliseks, et apteegid oleksid kaasatud elutähtsa teenuse osutajatena ja usume, et lahtistele küsimustele on võimalik aruteludes sektoriga vastused leida.		
4.	Eelnõust ei selgu, mis saab juhul, kui ETO-apteek sulgeb oma uksed, sh kas ja kuidas hüvitatakse tema poolt tehtud investeeringud ja kantud kulud. Kuidas määratakse uus ETO-apteek ja mis ajaraamis ning kuidas tagatakse talle vajalikud finantsvahendid nõuetele vastavusse viimiseks. Kuidas on tagatud ravimite kättesaadavus perioodil, mis üks ETO apteek on lõpetanud oma tegevuse, kuid teine ei ole veel valmis elutähtsa teenuse osutamiseks.	Selgitused	Majandustegevuse lõpetamise korraldust ei muudeta. Täpsema toimimise sellises olukorras otsustab Ravimiamet. ETO kriteeriumid on staatilised ja ei muutu iga päev. Samuti ei ole ette näha, et ühe apteegi andmed võivad niivõrd muutuda, et see mõjutaks tema staatust. Üldjuhul on põhimõte, et toimepidevuse kulud katavad ETOd ise. See kehtib kõikide elutähtsate teenuste ja nende ETOde kohta.
5.	Eelnõust lähtuvalt pannakse kohalikele omavalitsustele kohustuse koostada kohaliku omavalitsuse riskianalüüs (HOS § 9 lg 7). Nimetatud kohalike omavalitsuste riskianalüüsid on aluseks üleriigilisele riskianalüüsile ja võimaldavad saada tervikliku ülevaate kohalike omavalitsuste, regioonide ja ka riigi riskidest tervikuna. Apteekide vaatest on oluline ja vajalik, et riskianalüüsi lisatakse ka kohalike omavalitsuste vaade. Eriti tähtis on see, et see ka realselt ja efektiivselt rakenduks. Viimased kriisid, nii koroonaeptideemia kui ka Ukraina sõjapõgenike saabumine näitasid, et kohalike omavalitsuste kaasamine on väga oluline ja tegevuste planeerimine sel tasemel vajab selgemat hindamist. Samuti vaid üht väiksemat piirkonda mõjutava kriisi puhul peaks olema riskid hinnatud ja tegevused planeeritud.	Arvestatud	Üleriigilise riskianalüüsi koostamisel võetakse see arvesse ja kajastatakse üldisemat KOVide vaadet (partnerite seisukohast olulist infot). Detailsemat KOVide vaadet saab KOVide riskianalüüsist endast.
Eesti Linnade ja Valdade Liit			
1.	Segadust tekitab see, et käesoleva eelnõuga samal ajal on menetluses tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu, mis on juba ühel kooskõlastusringil käinud ja mille kohta on antud	Selgitused	CER direktiiv jõustus 16.01.2023, mil VOSi eelnõu oli valmis läbima kooskõlastusringi. Tähtaegseks CER direktiivi ülevõtmiseks menetletakse vastavaid

	<p>tagasisidet, et eelnõud on tänaseks muudetud ning osaliselt on kooskõlastajate ettepanekute ja märkustega arvestatud. Puudub selgus, millises mahus ja millega on arvestatud ning kohati reguleeritakse teatud asju eelnõudes erinevalt. Näiteks on kahe eelnõu vastuolu selles, et tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu kohaselt peab KOV koostama üleriigilisest riskianalüüsist lähtudes oma riskianalüüsi, milles analüüsitakse nii üleriigilises riskianalüüsis esitatud, kui ka muid riske kriisiülesande täitmisele ja toimepidevusele. Samas hädaolukorra seaduse jt seaduste muutmise seadusega muudetav § 9 lg 7 sätestab, et kohaliku omavalitsuse riskianalüüsi võetakse arvesse ja on aluseks üleriigilise riskianalüüsi koostamisel. KOVide riskianalüüside lähtumine üleriigilisest riskianalüüsist tagaks ühtsema tulemuse.</p>		<p>muudatusi eraldi kuni jõudmiseni Vabariigi Valitsusse. Vabariigi Valitsuses on kavas eelnõud liita ja menetleda edasi VOSi eelnõuna. VOSi eelnõusse tuuakse üle ka HOSi eelnõus olevad sätted. Üleriigilise ja KOVi riskianalüüsi hierarhia kohta jääb kehtima HOSi eelnõus toodud lahendus, mis vastab CER direktiivi nõuetele.</p>
2.	<p>Eelnõu § 1 p 16 sätestab elutähtsa teenuse osutajale taustakontrolli teostamise kohustuse füüsilise isiku suhtes, kes täidab teatud ülesandeid, tema tööle võtmisel ja iga kahe aasta tagant. Leiame, et selline regulaarne kontroll on elutähtsa teenuse osutajale ebamõistlikult koormav. Samas tuleb iga taustakontrolli andmeid säilitada 5 aastat. Seletuskirjas puudub selgitus, miks on vaja teha taustakontrolli nii tihti ja samal ajal säilitada iga kontrolli materjale 5 aastat. Kohustatud isiku koormust vähendaks, kui teavitus isiku karistusandmete muutumise kohta edastataks automaatselt. Kindlasti vajaks kogu teema väga täpset regulatsiooni, et oleks selge, mida ja millal võib kontrollida.</p>	Selgitused	<p>Säilitamise sätteid muudame selliselt, et need vastavad eelnõus sätestatud eesmärkidele ja koormavad ETOsid vähesel määral ning on õiguspärased. Näeme ka võimalust, et andmeid ei peagi säilitama, kuna ETO saab teha kontrolli päringuga registrisse piltlikult igal ajal, kui see on põhjendatud. Säilitamise vajadus tuleb kõne alla aga ETKA tehtava järelevalve raames ehk kui ETKA kontrollib, kas vastavat nõuet (ehk taustakontrolli) on ETO rakendanud.</p>
3.	<p>KOVide koormust suurendavad eelnõu muudatused, mis puudutavad elutähtsa teenuse osutajast vee-ettevõtjate, soojusettevõtjate ja teede korrashoidjate määratlust, mille tulemusena on elutähtsa teenuse osutajateks kõik vee-ettevõtjad, kohaliku omavalitsuse üksus(t)es teede</p>	Selgitused	<p>Jah, ETOde hulka on arvestatud ka FIED. FIED sisalduvad ka ettevõtete arvus, mis on toodud seletuskirjas.</p>

	<p>korrahoiuga tegelevad ettevõtted ning kõik võrgupiirkonnas tegutsevad soojuse tootjad ja võrguettevõtjast soojusettevõtjad.</p> <p>Eeltooduga seoses on hindamata seadusega sätestatud kohustuste proportsionaalsus lisanduvate ETOde suurusest sõltuvalt, näiteks füüsilisest isikust ettevõtjate puhul, kes vastutavad tee korrasoleku eest, sealjuures lumelükkajad. Seletuskirjas on mitmes kohas toodud välja seniste ja tulevaste ETOde arv. Palume täpsustada, kas nende hulka on arvatud ka eelnevalt mainitud füüsilisest isikust ettevõtjad.</p>		
4.	Täiesti uuna lisanduvad elutähtsate teenuste toimepidevuse korraldamisega seotud nõuded alla 10 000 elanikuga KOVidele (46 KOVi), kes vajavad täiendavat juhendamist.	Selgitused	Juhendamise vajadusega on arvestatud ja sellest tulenevalt on seletuskirjas toodud välja PÄA koormuse kasv ja mõjud PÄA tööle, sh lisaeelarve vajadused.
5.	Segadust tekitab § 1 punkt 5, millega täiendatakse HOS § 38 lõikega 1 ³ , kus punkti 3 sõnastusest jääb mulje, et üle viie aasta ei tohi üks ja sama isik ETO olla?	Selgitused	Sätte sõnastus on ebaõnnestunud. Sätte sõnastust on täiendatud. ETO määratakse tähtajatult, küll tuleb regulaarselt üleriigilise riskianalüüsi raames hinnata ETOde ringi asjakohasust. Lõikega 1 ³ täpsustatakse, mida peab sätestama ETOt määravas haldusaktis. Haldusaktis tuleb mh sätestada HOSi § 41 lg-s 2 nimetatud nõude täitmistähtaeg, kuid see tähtaeg ei tohi olla pikem kui viis aastat.
6.	Soovitame üle vaadata, kas seletuskirjas antud hinnang, et eelnõu mõju regionaalarengule on olematu, on adekvaatne.	Selgitused	Seletuskirja mõjude osa vaadatakse üle.
7.	Eelnõu § 1 punktidega 8 (KOV; sk kontaktisik või kontaktpunkt.) ja 12 (ETO; sk kontaktisik) tuuakse sisse volitatud esindaja mõiste. Eelnõu § 1 p 8 täienduse kohaselt elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus määrab seaduses ning seaduse § 37 lõike 2 alusel kehtestatavas määruuses sätestatud ülesannete täitmise korraldamiseks volitatud esindaja ning edastab volitatud esindaja	Selgitused	Volitatud esindaja näol ETO juures on sisuliselt tegemist kontaktisikuga, kelle poole ETKA või riigiasutus saab vajaduse korral pöörduda küsimustega, päringutega jne. ETKA volitatud isiku puhul on samuti tegemist kontaktpunktiga, kelle poole ETOd, PÄA, Riigikantselei saab vajaduse korral pöörduda, edastada teavet seoses HOSis

	<p>kontaktandmed. Riigikantseleile. Eelnõu ja seletuskirja kohaselt jääb ebaselgeks antud „volitamise“ mõiste ja tähendus - kes see esindaja peaks olema, kes KOVi kõiki seaduse kohaste ülesannete täitmist korraldab, millised on täpsemalt nende kohustused ja õigused, kuidas see volitamine suhestub KOVi sisemise korraldusega jms. Samad küsimused volitatud isiku kohta tulenevad ka eelnõu § 1 punktiga 12 muudetvast HOS § 38 lg 3 punktiga 8 sätestatavast ETO kohustusest määrata käesolevast seadusest tulenevate ülesannete täitmise korraldamiseks volitatud esindaja.</p>		<p>toodud ETKA ülesannetega.</p>
8.	<p>Eelnõu punktis 9 sätestatakse elutähtsa teenuse toimepidevust korraldava asutuse kohustus esitada tsiviiltoetuste registrisse muuhulgas ka kontaktisiku (sk kontaktpunkt) ees- ja perekonnanimi. Segaduse vältimiseks vajaks selgitamist, milline on volitatud isiku ja kontaktisiku kohustuste vahe.</p>	<p>Selgitused</p>	<p>Eelnõu on täiendatud ja mõistete kasutus ühtlustatud. Volitatud esindaja ja kontaktisik on eelnõus samatähenduslikud.</p>
9.	<p>Teeme ettepaneku sõnastada eelnõu § 1 punkti 10 (§ 38 täiendamine lõikega 1²) viisil, et haldusaktiga määramise nõue kehtib ainult selliste elutähtsa teenuse osutajate suhtes, keda täna elutähtsa teenuse osutajatena veel ei käsitleta. Täna juba elutähtsa teenuse osutajatena määratletud ettevõtjate osas haldusakti täiendav andmine ja teatud dokumentide koostamise ning tegevuste läbiviimise kohustuse haldusaktiga panemine ei loo täiendavat selgust, vaid pigem ebaselgust. Tänapäeval elutähtsa teenuse osutajatel on kehtiva hädaolukorra seaduse alusel juba olemas kõik vajalikud dokumendid (st toimepidevuse riskianalüüs ja toimepidevuse plaan) ja nende osas piisaks, kui seadusega sõnastatakse kohustus kanda praeguste elutähtsa teenuse osutajate vajalikud andmed tsiviiltoetuste registrisse seaduses sätestatud tähtaja jooksul.</p>	<p>Arvestatud osaliselt</p>	<p>Olemasolevate ETOde kohta ei pea andma haldusakti, see tuleb välja ka üleminekusätetest, mille kohaselt enne seaduse eelnõu jõustumist ETO tingimustele vastavad isikud loetakse endiselt ETOdeks.</p> <p>Eelnõu on täiendatud uue üleminekusättega, millega on määratud tähtaeg andmete sisestamiseks registrisse.</p>

10.	Seletuskirja kohaselt kaasneb Riigikantseleile kohalike omavalitsuste riskide hindamiseks mõeldud tööriista väljatöötamise kulud. Palume seletuskirjas märkida, millises ajaraamis vastav tööriist valmib	Arvestatud	
11.	<p>Seaduse eelnõu sätestab kohalikele omavalitsustele uusi ülesandeid (nt riskianalüüsi, strateegia koostamine), mille tegelik maht eelnõust ei selgu, kuid mille täitmine nõuab eeldatavalt täiendavaid rahalisi vahendeid investeeringuteks ja kvalifitseeritud personalile. Oluliselt suureneb ka ETO-de arv ja koos sellega kasvab KOVi koormus seoses elutähtsate teenuste toimepidevuse korraldamisega. Püsiva ülesandega asutuse riskianalüüsi ning elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamisega seotud ülesannete täitmise eelduseks on pädev ja asjatundlik personal. Kuna kohustus on pandud kõikidele KOVidele, siis on probleemiks asjaolu, et vastava valdkonna spetsialiste on Eestis vähe. Nimetatud pädevuse loomiseks on vajalik olemasolevat personali koolitada, kuna paljud töötajad on spetsialiseerunud konkreetsete teenuste osutamisele. Arvestades dokumentide koostamiseks vajaminevaid teadmisi ning ajalist mahtu, siis ei ole võimalik seda ülesannet panna olemasolevatele töötajatele, kuna nende töömaht on juba niigi suur. Probleemiks on ka asjaolu, et asutustes osutatakse erinevaid teenuseid, mida üks töötaja ei suudaks korraga administreerida ja hallata. Üldjuhul peaksid KOVid leidma täiendavaid töötajaid, kes keskselt koordineeriks ametiasutuses plaanide koostamist, kaasates selleks töötajate erialaseid teadmisi</p> <p>Selleks, et saaksime hinnata eelnõu mõju KOV eelarvele, oleks vaja tutvuda konkreetsete nõuetega rakendusaktide eelnõudega. Tutvumiseks saadetud eelnõu Rakendusakti kavand nr 3 Vabariigi Valitsuse määrus „Kohaliku</p>	Selgitused	Rakendusaktide kavandid olid lisatud eelnõule. Täpsemad mõjud saab hinnata rakendusaktide eelnõude väljatöötamisel. Nende aktide väljatöötamisse kaasatakse ka asjast puudutatud isikuid, samuti ELVLi.

	omavalitsuse üksuse riskianalüüsi koostamise nõuded, selle kooskõlastamise, edastamise ja kinnitamise tingimused ja kord“ on väga üldine (üksnes paragrahvide pealkirjad), mistõttu ei ole võimalik eelpoolviidatud mõju eelnõule hinnata.		
12.	Juhime ka tähelepanu Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ (HÕNTE) § 7 lõikele 2, mille kohaselt kohaliku omavalitsuse üksusele lisakulude sätestamisel, tuleb eelnõu koostamisel kavandada nimetatud lisakulude katteallikad. Antud eelnõu kontekstis seda aga tehtud ei ole.		
13.	Vastavalt HÕNTEle tuleb seletuskirjas kirjeldada seaduse rakendamise eeldatavat mõju kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvetele ja esitatakse muude kaudsete kulude prognoos. Käesoleval juhul on eelnõu seletuskirjas välja toodud vaid eelduslik täiendav palgakulu.	Selgitused	Eelnõu koostamise käigus ja mõjude hindamisel on jõutud järelduseni, et eelnõuga kaasnevate kohustuste täitmine eeldab täiendavaid töötunde, st täiendavaid tööjõukulusid. Muid kaudseid kulusid ei ole arvestades kohustuste iseloomu ette näha.